

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI
ANA BİLİM DALI

MEHMET TAŞKIN YÜKSEK LİSANS TEZİ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI ABD 2019

DİNİ İNANÇ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNDEN MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMU: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET TAŞKIN

GAZİANTEP

ARALIK 2019

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI ANABİLİM DALI

DİNİ İNANÇ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNDEN MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMU: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET TAŞKIN

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Fatma (ALBAK) YALINIZ

GAZIANTEP
ARALIK 2019

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GASTRONOMİ VE MUTFAK SANATLARI ANABİLİM DALI

**DİNİ İNANÇ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNDEN MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN
OLUŞUMU: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

MEHMET TAŞKIN

Tez Savunma Tarihi: 18.12.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Erol ERKAN
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi OYA OZKANLI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma (ALBAK) YALINIZ
Tez Danışmanı

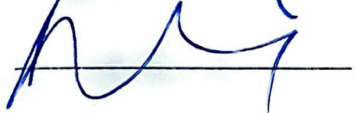
Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği/ oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Hidayet SAĞLAM

Dr. Öğr. Üyesi Tuba PEHLİVAN

Dr. Öğr. Üyesi Üyesi Fatma (ALBAK) YALINIZ

İmzası

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehmet TAŞKIN

ÖZET

DİNİ İNANÇ ETKİLEŞİMİ ÜZERİNDEN MUTFAK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMU: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

TAŞKIN, Mehmet

Yüksek Lisans Tezi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ABD

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Fatma (ALBAK) YALINIZ

ARALIK 2019, 76 Sayfa

Mutfak kavramını düşündüğümüzde aklımıza ilk gelen intibalar arasında onu zorunlu hayati gereksinimlerin bir parçası olarak görmek vardır. Lakin bu bakış açısı sığ olmakla birlikte mutfağın kendine ait bir kültürü olan, geleneklerle bezenmiş, alışkanlıklarla şekillenmiş, inançlarla kısıtlanmış veya form değiştirmiş bir olgu olduğu görülmektedir. Mutfağın beslenmenin ötesinde bir anlam taşıması doğasının bir gereğidir. Mutfağı başlıca etkilerinden biri de dini inançlardır. Gıdanın üretimi, hasadı, işlenmesi, saklanması, hazırlanması, sunulması serüveninde inanç payı göz ardı edilemez. Mutfak bu anlamda farklı inançlara sahip insanlar arasında da sembolik sınır koyucu bir vazife üstlenebilmektedir. Aynı zamanda mutfağın birleştirici yönü, farklı inançlara sahip kişileri ortak paydalarda buluşturma görevini, gündelik hayatta, özellikle de özel gün ve gecelerde yerine getirmektedir. Bu yönü hoşgörü ve medeniyetler şehri Hatay'da görülmektedir. Araştırmanın Hatay yöresinden örneklerle açıklanmış olması bu coğrafyanın çeşitli inançlara ev sahipliği yapmasından kaynaklıdır. Araştırmanın konusu gereği farklı dini inançlara sahip kişilerin günlük yemek alışkanlıkları, yemek eksenli ritüelleri, kutlamaları, özel gün ve geceleri incelenmiş etkileşimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya Müslüman, Hristiyan ile Yahudi inancına mensup kişiler konu edinilmiş ve burada yaşayan insanlara anket uygulanarak inançla mutfak arasındaki korelasyon düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni, 2019 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden alınan bilgiye dayanılarak, Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlar olarak belirlenmiştir. Katılımcıların gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü algı düzeyleri ölçülmüştür. Her üç dine mensup insanların ortak bir mozaik oluşturduğu farklı olsalar da bir arada yaşama kültürleri edindikleri ve mutfak kültürleri itibarıyla de ortak paydada buluştukları söylenebilmektedir. İnanç hassasiyeti arttıkça beslenme alışkanlıklarında çevreden etkilerde yükseldiği, marjinal gıdaların tüketiminde hassas davranıldığı; örneğin deniz ürünlerini tüketirken seçici davranırım önermesi ile din değişkeni arasında Müslüman ve Yahudilerde istatistiki bakımdan anlamlı sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din, Gastronomi, Hatay, Kültür, Mutfak

ABSTRACT**THE FORMATION OF CULINARY CULTURE THROUGH THE
INTERACTION OF RELIGIOUS BELIEFS: E CASE STUDY OF HATAY
PROVINCE**

TAŞKIN, Mehmet

M. A. Thesis, Department of Gastronomy and Culinary Arts

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Fatma, (ALBAK) YALINIZ

December 2019, 76 pages

Considering the culinary concept, among the first impressions that come to our minds are to see it as part of the compulsory vital requirements. However; with the shallowness of the perspective, it has been seen that the cuisine is a phenomenon that has a culture of its own, adorned with traditions, shaped by habits, restricted by beliefs or changed form. The fact that the culinary has a meaning beyond nutrition is a requirement of its nature. One of the foundations of the main factors affecting the cuisine is religious beliefs. The share of the faith in the production, harvest, processing, storage, preparation and presentation of food cannot be ignored. In this sense, the culinary can also assume a symbolic boundary between people with different beliefs. At the sametime the unifying aspect of the culinary can fulfill the task of bringing people with different beliefs together in the common denominations in daily life, especially on special days and nights. This aspect can be seen in Hatay, the city of tolerance and civilizations. The fact that our research has been explained with examples form Hatay region is due to the fact that this geography hosts various beliefs. The daily eating habits, food-oriented rituals, celebrations, special days and nights religious beliefs were examined; interactions were tried to be determined in accordance with the subject of the research. Muslims, Christians, Jews and various denominations of these beliefs were the subjects of this research. The level of correlations between faith and culinary was tried to be determined by the way of applying a questionnaire to the people living here. Based upon the information received in 2019 from Turkish Statistical Institute, target population of the study has been determined as the citizens living within the boundaries of Hatay province. The culinary culture perception levels of the participants were measured through the interaction of gastronomy and religious belief. It can be said that this people belonging to all these religious form a common mosaic, although they are different, they acquire a culture of living together and they meet in common ground with the culinary cultures. As the sensitivity of belief increases, nutritional habits increase in environmental effects and sensitive behaviors are taken in consumption of marginal food; for example in Muslims and Jews, a significant result has been reached between the thesis “I’m selective when consuming seafood and the religion variable.

Key words: Religions, Gastronomy, Hatay, Culture, Culinary

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında yanımda olarak, motivasyonu, tecrübesi ve bilgisiyle desteğini her zaman hissettiğim kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma (ALBAK) YALINIZ'a, çalışmamın istatistiksel analizleri kısmında yardımlarını esirgemeyen meslektaşım Talat Alp BAYRAKTUTAN'a, araştırma sürecinde sağduyulu yaklaşımları ve gösterdikleri alakaları için Şule ATCI, Naim CANTEMUR ve Hatay halkına şükran duygularımı içtenlikle sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLOLARIN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. HATAY HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
2.1. HATAY TARİHİ	3
2.2. HATAY VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK.....	5
2.3. COĞRAFİ KONUM.....	9
2.4. EKONOMİ.....	10
2.5. HATAY'DA YAŞAYAN DİNİ TOPLULUKLAR VE GASTRONOMİ	11
2.5.1. Hristiyanlar	14
2.5.1.1. Hristiyanlar ve Gastronomi	17
2.5.2. Yahudiler	19
2.5.2.1. Yahudiler ve Gastronomi.....	21
2.5.3. İslamiyet	22
2.5.3.1. İslamiyet ve Gastronomi.....	24
2.6. BÖLGESEL KALKINMADA GASTRONOMİ TURİZMİNİN ETKİSİ	25
2.7. EVREN VE ÖRNEKLEM	26
3. YÖNTEM.....	28
3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	28
3.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	28
3.3. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	29
3.4. YÖNTEM	29
3.4.1. Araştırma Modeli.....	29
3.4.3. Veri Toplama Aracı	32
3.4.4. Verilerin Çözümü	32
4. BULGULAR VE YORUM	36
4.1. ANKETE KATILAN BİREYLERİN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	36
4.2. ANA HİPOTEZE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
4.3. BİRİNCİ HİPOTEZE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	41

4.4. İKİNCİ HİPOTEZE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	48
SONUÇ VE ÖNERİLER	50
KAYNAKLAR.....	53
EKLER	57
EK A. ANKET BİLGİLERİ.....	58
EK B: ANKET YANIT İSTATİSTİKLERİ	63
ÖZGEÇMİŞ (VITAE).....	76

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 2.1. Hatay Yöresel Yemeklerinin Bazılarına Kaynak Teşkil Eden Mutfaklar	12
Tablo 3.1. Demografik Verilerine İlişkin İstatistikler.....	31
Tablo 3.2. Veri Seti Normallik Testi Analiz Sonuçları	32
Tablo 3.3. Veri Seti Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	33
Tablo 4.1. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyet Durumu	36
Tablo 4.2. Ankete Katılan Bireylerin Yaş Durumu	37
Tablo 4.3. Ankete Katılan Bireylerin Gelir Durumu	37
Tablo 4.4. Ankete Katılan Bireylerin Eğitim Durumu	38
Tablo 4.5. Ankete Katılan Bireylerin Meslek Durumu.....	38
Tablo 4.6. Ankete Katılan Bireylerin İkamet Durumu	39
Tablo 4.7. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verilerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	40
Tablo 4.8. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Ki-Kare Sonuçları	41
Tablo 4.9. Bağımsız Değişkenlerle Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürünün Oluşumunun Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi Analiz Sonuçları.....	48

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

- Şekil 3.1.** Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Q-Q Pilot Grafiği..... 33
- Şekil 3.2.** Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Uç Değerler Grafiği..... 34
- Şekil 3.3.** Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Frekans Dağılım Grafiği..... 34

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Yeme içme insanlar için organik bir gereksinimdir. Bu gereksinim, içinde hazzı ve estetiği de barındıran bir kültür şekli olarak günümüze değin gelişip, dönüşmüştür. Yeme içmede amaç tokluk hissini yaşamaktır. Ancak bu hissi giderme çabası pek çok çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik toplumların farklılıklarını oluşturan ana kültür öğelerinden biridir.

Yemekler ve yemekte kullanılan gereçler özel veya özgün olsa da, yemeğin yerine getirdiği işlevi açısından bazı kuralların evrenselliği vardır: "Paylaşılan her şey bir grup yaratır, kişileri bir araya getirir, eğitir, toplumsallaştırır. Kültürler, paylaşılan yemeğin, hane içinde, aileler arasında, toplum ve topluluklar arası ilişkilerde, büyüsel bir kaynaştırma, uzlaştırma gücüne sahip olduğunu görmüş; toplu yemekleri, dua ve şükran deyimleriyle, törensel ve toplu bir ibadete dönüştürmüşler. 'Aynı kazandan yemek', aynı çatı altında yaşamaktan, hatta bazen aynı yastıkta kocamaktan daha güçlü bir dayanışma sağlayabilir"(Güvenç, 1996). Buna göre yeme içme karın doyurma misyonunu çoktan aşmış kendine yeni misyonlar edinmiştir. Tabi bu misyonlar kültürlerine göre toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Kuşkusuz her toplumda yemek birleştirici, bütünleştirici bir kültür yapıcısı olmuştur.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde en temel gereksinim olan yemek kültürel olarak yorumlanmıştır. Kültür toplumun bir üyesi olarak insanın evrim sürecinde kazandığı biyolojik kazanımlar temelinde ortaya çıkan, toplumsal etkileşim yoluyla sürdürülen ve öğrenme yoluyla sonraki kuşaklara aktarılan maddi-manevi yaşam tarzı ve dünya görüşünün bileşiminden oluşan evrimsel bir adaptasyon aracıdır (Türk, 2002). Yemek kültürü toplumu oluşturan fertler tarafından kültürleme sonucunda aşılana, sonraki kuşaklara aktarılan davranışlardır. Bu nedenle "İnsanın var olduğu dönemden bu yana insanlar çevresel bağlamlar ve kültürel yapılar içerisinde yeterli, lezzetli, çevresellik yönünden uygun ve ideolojik bakımdan kabul gören besinleri

retmenin yolunu bulmuştur" (Jerome ve ark. 1987). Mutfak kültürü, kültür ve geleneğin her zaman en uzun süre ayakta kalan bölümü olmuştur (Roden, 2000).

Beslenme Antropolojisi, beslenme ile kültür arasındaki ilişkileri inceler ve bunların karşılıklı etkileşimlerini ele almaktadır (Tezcan 2000). Biyokltrel bir disiplin olan Beslenme Antropolojisi'nin kültürel yönünü yemek kültürü ile ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Uygarlık düzeyine bağlı olarak yemek kültürleri zamanla karmaşık bir yapı haline dönüşmüştür. Bu karmaşık sistem içerisinde yer alan "yiyecek ve kültür konusu hem karmaşık hem de zor bir konudur. Antropologlar, halkbilimciler (folklorcular), coğrafyacilar, tarihçiler, psikologlar ve sosyologların ilgisini çeken bir çalışmadır" (Gayan, 1998). Gastronominin multidisipliner bir alan olarak tanımlanmasının temeli budur.

Hatay bu yönüyle incelendiğinde gastronomik olarak geniş ve derin bir kültüre sahiptir. Bu derinliği sağlayan mühim temellerden biri de farklı dini inançları bir arada yaşaması ve ortak paydalar üretebilmesidir. Bu payda ve ortak yaşam bilinci gastronomi ve inanç etkileşiminden doğan kültürü araştırmanın konusu yapmıştır. Yapılan çalışmada amaç, dinlerin beslenme ve mutfak kültürü üzerindeki etkisini incelemek ve Hatay yöresinde yaşayan insanların farklı inanç sistemlerinin yeme içme diyetlerine etkilerini bularak din olgusunun bunda ne kadar tesir ettiğini ortaya koyabilmektir.

İKİNCİ BÖLÜM

HATAY HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2. 1. HATAY TARİHİ

Şimdiki kentin olduğu bölgede M.Ö. 4. yüzyılda Antigonía adlı bir başka kent vardır. Seleukos kralı I. Seleucus Antigonía'yı tamamen yıktırılmıştır. Aynı yerde tahta geçişinin 12. yılında, MÖ 22 Mayıs 300 tarihinde törenle yeni bir kentin temelini atmıştır. Bu kentin inşasında Antigonía'nın artık malzemesi kullanılmış, Antigonía halkı yeni kente aktarılmış ve burası Seleukos Devleti'nin merkezi olmuştur. Seleukos'un babasının adına izafeten "Antiokheia" adını verdiği bu yeni kent, Seleucus tarafından aynı adla kurulan 16 kentten biridir. Antakya diğerlerinden "Asi kenarındaki Antakya" veya "Defne yakınındaki Antakya" adlarıyla ayrılmaktadır (www.hatay.gov.tr).

Hatay dünyanın en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Yaklaşık olarak 2300 yıllık bir geçmişi olan Hatay da ilk yerleşim tarihi yüz binli yıllara rastlayan paleolitik döneme kadar uzanmaktadır. İlk yerleşenler Orta Asya'dan batıya göç eden Türk boylarıdır (Başeymez, 2009).

Antakya'nın ilk kuruluşu Büyük İskender'in ölümünden sonraki yıllara rastlamaktadır. Anadolu'da kurulan prensliklerden Flikya ile kuzey Suriye'yi işgal eden ve İskender'in eski generallerinden olan Antipenos, Hatay ve çevresinin idaresini ele almıştır. M. Ö. 300 yıllarında Selekos tarafından kurulmuş ve şehre babasının adı olan Antiokhis adını vermiştir. Başkent Antakya hızla gelişip dünyada ünlü bir ticaret ve sanayi merkezi olmuştur. Selekos döneminde su kanalları yapılarak Defne (Harbiye) çağlayanlarından şehre su getirilmiş ve su deposu, dağıtım şebekeleri vs. yapılmıştır. Bu çalışmaları sonradan gelen krallarda devam ettirmiştir. Antakya aynı zamanda bir

olimpiyat şehri olmuştur. İlki M. Ö. 195 yılında olmak üzere M. S. 6. yüzyıla kadar festivaller ve olimpiyatlar düzenlenmiştir (Tekin, 2000).

M. S. 1. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan Hristiyanlık, Kudüs dışında ilk defa Antakya'da yayılmıştır. Hz. İsa'ya inananlara ilk defa burada "Hristiyan" adı verilmiş vekilise Antakya'da kurulmuştur. M. S. 1. yüzyılda Antakya nüfus bakımından Roma imparatorluğunun Roma ve İskenderiye'den sonra üçüncü büyük şehri olmuştur (Başeymez, 2009).

Antakya Asi nehri ile Silpiyus dağı arasındaki meyilli arazide kurulmuştur. Çevresini kuşatan 360 burçlu yüksek, sağlam surları ve tepede birde iç kalesi vardır. Önemli anayolların kavşak noktasında bulunması ve El Mina-Selevkeia-İskenderun gibi limanlara sahip olması nedeniyle hem maddi, hem de kültürel yönden zengin bir şehirdir. Şehir içinde ve çevresinde birçok sanat yapıları, anıtları, mabetler, tiyatro, hipodrom, hamam, geniş ve muazzam caddeleri vs. vardır (Tekin, 2000).

M. S. 638 yılında Ebu Ubeyde Bin Cerrah tarafından fethedilmiş ve daha sonra uzun süre haçlı orduları ve Müslüman ordularının mücadelesine sahne olmuştur ve bu mücadeleler neticesinde sık sık el değiştirmiştir. 705-715 yılları arasında yörede birçok kale yapılmıştır. 750 yılına kadar Emeviler döneminde Antakya Halep'e bağlıdır. Antakya Abbasiler döneminde sakin bir dönem yaşamıştır. Yine bu dönemlerde olan depremlerde şehir birçok zarar görmüştür (Başeymez, 2009).

1084'de Anadolu Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Şah Antakya'yı ele geçirmiştir. 1098'de ise haçlıların uzun süren sefer ve kuşatmalarının neticesinde şehir yeniden haçlıların eline geçmiş ve Latin devletinin başkenti olmuştur. Antakya eski önemini yitirmeye başlamıştır bu dönemlerde ve 1516'da Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Osmanlı topraklarına katılmıştır ve Birinci Dünya Savaşı'na kadar Osmanlı toprağı olarak kalmıştır (Tekin, 2000).

1909 yılında Adana'da olan Ermeni olayları Antakya'da da yaşanmıştır. 1915'de Ermenilerin yoğun olduğu Samandağ'da da yine Ermeni olayları yaşanmıştır. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Sykes-Picot antlaşmasında Güneydoğu Anadolu ve Suriye Fransızlara, bu bölgenin güneyi ise İngilizlere paylaştırılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde İngilizler tarafından işgal edilmiş ve daha sonra da Fransızların eline geçmiştir. İşgalden hemen sonra Fransızlarla girilen çatışmada Dörtyol'da Milli Mücadele'nin ilk kurşunu/ kurşunları 19 Aralık 1918'de Mehmet Çavuş (Mehmet Kara) tarafından atıldığı ortaya çıkmıştır (Çamurdan, 1969).

Milli mücadele davasını Türk kamuoyu da benimsemiştir; Atatürk için, her şeyden önde gelmektedir. Nitekim: "... Bu benim şahsî meselemdir. Durumu büyükelçiye, daha başlangıçta, açıkça ifade ettim. Dünyanın bu durumunda, böyle bir meselenin Türkiye ile Fransa arasında silâhlı bir çatışmaya sürüklenmesi kesinlikle mümkün değildir. Fakat ben, bunu da hesaba kattım. Kararımı vermiş bulunuyorum. Şayet ufukta, bu yolda binde bir ihtimal belirse, Türkiye Cumhurreisliği'nden ve hatta Büyük Millet Meclisi üyeliğinden çekileceğim. Bir fert olarak bana katılacak bir kaç arkadaşla beraber Hatay'a gireceğim. Oradakilerle el ele verip mücadeleye devam edeceğim" demiştir (www.hatay.gov.tr).

Birçok din ve etnik grup açısından önemli olan Hatay, Hristiyanlık içinde ayrı bir önem arz etmiştir. Kudüs'e yakın büyük ve zengin bir yerleşim merkezi olması Anadolu ve Yunanistan'a giden yolların merkezinde olması sebebiyle Kudüs'ten gönderilen havariler burada toplanıp Hristiyanlığı yaymak adına dört bir tarafa buradan dağılmışlardır. Dolayısıyla Hristiyanlığın Kudüs dışından yayıldığı ve Hz. İsa'nın takipçilerinin Hristiyan adını aldıkları ilk şehir olması önemini daha da arttırmıştır. Hatay'ı ele geçiren her devlet halkın inanç ve geleneklerini yaşamaları noktasında serbest bırakmış olmasından dolayı dil ve din birliği sağlanamamıştır. Her ırk'ın ayrı ayrı liderleri olmuş ve bunlar meselelerini kendi kendilerine çözmüşlerdir. Aynı zamanda zevk ve eğlenceye düşkün olduklarını da tarih kitapları belirtmektedir. Bu amaçla gelen insanlarla birlikte her dönemde büyük bir ticaret merkezi konumunda olmuştur (Başeymez, 2009).

2. 2. HATAY VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

Hatay: çok kültürlülüğün yaşandığı önemli merkezlerden biri olmuştur. Dünya'da etnik ya da fikir ayrılıklarından doğan çatışmalar, savaşlar yaşanırken Hatay'ın çok etnikli ve çok kültürlü yapısını koruyabilmesi dikkat çekmektedir. Bu şehirde toplumsal dayanışmanın başka toplumlarda olmadığı kadar önemli olduğu görülmektedir.

Farklılıklara saygının hüküm sürdüğü bu yerlerde geçmişte yaşanan buhranları bugün kimse hatırlamak istememektedir. Doğal afetler, savaşlar hayatta kalma mücadelelerini artırırken, insanı hayrete düşürecek kadar ince düşüncenin ürünü olan çözüm yolları bulmaları, kendiliğinden bir arada yaşamayı getirmiştir. Bugün ortak yaşama dair olan kurallar Devlet'in belirlediği kurallar değildir. Hatay sadece Türkiye'nin değil, geçmişi ve bugünü ve geleceğiyle Dünya'nın da kültürüne katkıda bulunan bir şehirdir (Bilgili, 1939).

Sosyal ve kültürel alanlarda olan benzerlik yaşam tarzları ve dinsel pratikler noktasında farklılık arz etmektedir. Yabancı birinin sınırları yok değildir ama her zaman uzlaşma ve anlaşma yoluna gidilmiştir. Zaman zaman gerginlikler yaşansa da, bir çatışmaya dönüşmesine fırsat verilmemektedir. Her toplumun büyükleri sözü dinlenen, itaat edilen, saygı duyulan kişilerdir ve toplumun bu ileri gelenlerinin toplumda ayrı bir yeri ve önemi vardır.

Hatay'ın bugünkü yapısının temelinde yüzyıllardır halkın bir arada yaşamaya alışkın olması yatmaktadır. Türkiye'ye baktığımızda Hatay gibi olan birçok şehir vardır. Ama Hatay her zaman gözle görülür bir farklılığa sahiptir. Geçmişinden gelen çok kültürlü yapıyı muhafaza etmiştir. Korunabilmesinin belki de en önemli sebebi dışarıdan göç almamasıdır. Yıllardır Hatay'a geliş gidişler iş dolayısıyla, tayin durumu vs. ile olmaktadır. Dolayısıyla Hatay halkı yıllardır alışık olduğu bir hayatı yaşamaya devam etmektedirler(Başeymez, 2009).

8 bin yıllık bir geçmişe sahip olan Hatay, 13 medeniyete ev sahipliği yapmış olup bu medeniyetlerin izlerini bugün de net olarak taşımaktadır. Hatay, Huriler'e, Akatlar'a, Hititlere ev sahipliği yapmış bir kent olarak günümüze kadar toplam 13 medeniyetin izlerini bıraktığı mirasıyla 'ilk küresel şehir' olma özelliğine sahiptir. Tek tanrılı ve çok tanrılı inançları da topraklarında taşımakta ve bugüne kadar da bu yaşam devam etmektedir. Etnik kökeni, inancı farklı insanlar bir arada, barış ve huzur içerisinde bir sorun olmadan, birlik ve beraberlik içinde yaşamaktadır. 50'şer metre arayla cami, havra ve kilise görülmektedir. Hatay, binlerce yıllık birlikte yaşama kültürü ve mirasını "ben, sen yok, biz varız!" sloganıyla ifade ederek 1939'da anavatana katılmıştır. Bugün de tüm samimiyetiyle birlikte yaşama kültürünü muhafaza etmektedir (www.hatay.gov.tr).

Sosyal yapısına baktığımızda, Türk Müslümanların daha fazla olduğu görülmektedir. Fakat çok kültürlü topluluklarda çoğunluğun belirlediği bir kültür yapısının vs. burada hakim olmadığı görülmektedir bu açıdan yukarıda da ifade edildiği gibi bölge kültüründen bahsetmek mümkündür. Hatay ili geçmişten bugüne etnik çeşitlilik bakımından çok etnili bir yapıya sahiptir. “Hatay’da en kalabalık etnik grup Türk Sünnîlerdir. Nusayriler (Arap Aleviler) ise nüfus oranı itibariyle ikinci etnik grubu oluştururlar. Arap Sünnîler ve Arap Hristiyanlar da nüfusça azımsanmayacak sayıdadırlar. Türk Sünnîlerin anadilleri Türkçe’dir. Bu grubun dışında kalan Arap Alevî, Arap Sünnî ve Arap Hristiyanların ana dilleri Arapça’dır” (Türk, 2005).

Hatay’ın merkez ilçesi Antakya bu diyalogun en canlı olduğu yerdir. Cami, Kilise ve Havranın bir arada bulunmaktadır. Ramazan Bayramı, Noel ve Hamursuz bayramları hangi dinden yada ırktan olursa olsun halkın katıldığı bayramlardır. Kültürü bir çiçeğe benzetirsek eğer bu çiçeğin en asi ama en uzlaşmacı tarafı Hatay’dır. Demokrasiyi tartışırken uluslar, ilk günden beri Demokrasi’nin yaşandığı bir şehir olmuştur. Yaşanılan dinlere baktığımızda ise diğer Anadolu şehirlerinden farklı olarak Hatay’da çok daha erken bu dinlerin yaşandığı görülmektedir. Her dönemde birçok felaket yaşasa da yıkılıp her defasında yeniden, yeni bir şehir inşa edilmiştir ama eski hiçbir zamanda kaybolmamıştır. Tarihçilerin ve sosyologların araştıracağı ilk belki de en önemli şehirdir. Sadece Hatay’ın anavatana katılması dahi ciltler dolusu kitaplarla ancak dile getirilebilir. Mustafa Kemal Atatürk’ün “Hatay benim şahsi meselemdir.” deyip sahip çıkması ne kadar önemli olduğunun da bir örneğini teşkil etmektedir. O yılların kaynağına baktığımız zaman Hatay meselesi gündemi bütünüyle meşgul etmiştir.

Hatay anavatana benzersiz harika, bir karışım, bir yumak olarak katılmıştır. Gözyaşları içinde büyük bir heyecan yaşanmıştır, fakat bir gerçek daha vardır ki Hatay’ın tarihi eksiktir ve hala aydınlatılmamış yanları vardır. Cumhuriyet ilan edildiğinde Türkiye inkılâptaninkılâba koşarken Hatay’a 19 sene sonra girilmiştir. Hatay’da işte bu değişim süreci yeniden canlanarak yaşamaya başlamıştır.

Türkler, 1 yıl kadar süren bağımsız Hatay Devleti tecrübesi sırasında şapka giymeye başlamışlardır. Şapka burada Türklük’ü temsil etmektedir. Fakat bu sırada Hristiyanlarda şapka giymektedir. Türklerle aynı toplumsal sınıfta bulunmak istemeyen Hristiyanlar biranda fes giymeye başlamışlardır. Türklerin sembolü olan fes Hatay’da Hristiyanların, Hristiyanlar’ın sembolü olan şapka ise Türklerin başındadır. Hatay’ın

kendisi gibi sembol ve ideolojilerinin de farklılığını bir kere daha görülmektedir (Armağan, 2006).

Ortadoğu ve Türkiye arasında köprü vazifesi gören Hatay coğrafi konumu düşünüldüğü zaman, çok kültürlü toplumsal yapısı her türlü politik, ekonomik vs. gelişmelerden etkilenmektedir.

Hataylı olmanın temel öğelerinden biri dinsel farklılığı, ayrımcılığa düşmeden kabullenmektir. Yörede kullanılan bir atasözü şöyle der: “Herkes kendi dinine yönelsin Allah da yardımcısı olsun”. Böylesi bir dinsel olgunluğa erişmek, gerçek dinsel özgürlüğü beraberinde getirmektedir. Ne yazık ki farklı dinlerden toplulukların birbirlerine bu olgunlukta yaklaşımları çok sık rastladığımız bir durum değildir. Öte yandan hiçbir topluluk, etnik merkezci ve dışlayıcı tutumlardan tamamen yoksun da değildir. Hatay’da milliyetçi ve şoven dalgalanmalar ve münferit çatışmalar yaşanmış, ancak kitleselleşmemiş ve asimilasyona varan hareketlere dönüşmemiştir. Hatay’da yaşayan topluluklar bu çatışmalara karşı bilinçli bir tavır takınmışlardır. Hatay piyasasındaki ekonomik dengelerde çatışmaya gerekçe yaratacak nitelikte değildir. Tam anlamıyla bir gruplaşma olmasa da meslek grupları belirli topluluklar tarafından oluşturulmuştur, birinin diğeriyle çatışması ekonomik anlamda da işlerini devam ettiremeyecekleri anlamına gelmektedir (özellikle esnaf, tüccar, çiftçilerde). Böyle olunca da toplumsal dayanışma zorunlu hale gelmiştir (Doğruel, 2005).

“Doğu’nun Kraliçesi” olarak anılmasının da birçok sebebi vardır. Bir kraliçenin hassasiyetini, narinliğini yansıtmaması ve bir anne gibi birçok millete kucak açması ilk akla gelenlerdendir. Hatay’da farklılıklarla yan yana yaşamış insanlar vardır. Sosyal hayatta benzerlikler hâkimken, dinsel pratiklerde farklılıkları görülmektedir. Her ne kadar bir yabancıya sınırlar içten içe konulmuş olsa da toplumsal uzlaşma yoluna gidilmiştir. Bir arada yaşama kuralları kendiliğinden oluşmuştur burada, bir yandan ortak kimlik oluşturulurken diğer taraftan da kendi kimliklerini devam ettirme konusunda çaba sarf etmişlerdir. Ortak kültür dışarıda kendiliğinden öğrenilirken, kendilerine ait kültür daha çok aile içinde öğretilmektedir. Aileler de bu sorumluluğun bilincinde olarak çocuklarına ayrı bir önem vermektedir. Hatay halkının her biri üzerine düşen görevi yerine getirmektedir. Bugün baktığımızda çok iyi bir iletişim, sosyal, ekonomik ve kültürel bir alışveriş görülmektedir (Başeymez, 2009).

2.3. COĞRAFİ KONUM

Akdeniz Bölgesinde yer alan Hatay ili, 5403 km²'lik yüzölçümü ile 35° 52 ile 37° 04 kuzey enlemleri, 35° 40 ile 36° 35 doğu boylamları arasındadır. Hatay ilinin Doğusunda ve Güneyinde Suriye, Kuzeydoğusunda Gaziantep, Kuzey ve Kuzeybatısında Osmaniye ve Adana, Batısında ise Akdeniz yer almaktadır. Kıyı dağları, çöküntü alanları ve kıyı alanlardan oluşan il toprakları, Kuzeyden Amanos Dağlarının uzantıları ve Islahiye çöküntü olduğu, Doğudan ve Güneyden Suriye tektoniğinin fazla yüksek olmayan platoları, Batıdan Akdeniz ile çevrilmiştir. Denizden yüksekliği 85 m. olan il merkezi Aşağı Asi Vadisinin merkezinde kurulmuştur. Hatay ilinde bulunan dağlar Güneydoğu Toroslar'ın başlangıcını oluşturmuştur. Kuzeydoğu-Güneybatı doğrultusunda uzanan bu dağlar, Hatay ilindeki çöküntü düzlüklerini Doğudan, Batıdan ve Güneyden sınırlamıştır. Hatay ilinin en yüksek noktası Dört Yol ilçesi Doğusunda yer alan Mıgır Tepe (Bozdağ) 2.240 m. Amanoslar üzerindeki Hassa ilçesinde bulunan Kuşçu Tepe 2.076 metre, Keldağ üzerindeki Keldağ (Akra) Dağı 1.729 metredir. Hatay ili Asi nehri, Karasu ve Afrin çayı olmak üzere belli başlı üç önemli akarsuya sahiptir. Asi Nehri, Lübnan'da doğmakta, Suriye'yi geçtikten sonra Türkiye'ye girmektedir. Nehrin toplam uzunluğu 380 km. il sınırı içerisindeki uzunluğu 94 km. civarındadır. Karasu, Kahramanmaraş ilinde doğar ve Afrin çayı ile bugün kurutulmuş olan Amik Gölü yatağında birleşmiş ve 160 km uzunluğundadır (Cengiz, 2006).

Ünlü yazar Refik Halid Karay Antakya kenti ile ilgili gözlemlerini şöyle anlatır; 'Önünde çarpışanların haddi hesabı mı vardı? Uğruna can veren erlerin sayısı mı bilinirdi? Bilmiyorum. Bugünkü ufacık beldenin altında dünyaya güç salmış bir tarih gömülü... Bir tarih ki eski Yunan kalemle yazıldı, eski Roma'nın kılıçlarıyla işlendi. Eski Arapların mızraklarıyla çerçvelendi ve eski Türklerin bayraklarıyla mahfazlandı... Sonra zelzelelerden kazmalar ve taundan mezarcıları, el ermez, güç yetmez bir metfene sarıldı. Şimdi bu heybetli yadigârın, bu yaşlı fakat şerefli tarih türbelerinin üstünde bir gürbüz çınar yetişmiş, dalına bir şirin yuva kurulmuş ve kenarında tatlı dilli bülbül ötüyor. İşte Antakya! Benim gördüğüm ve sevdiğim Antakya budur. Yeşil bir ova kenarında sırtını rahat bir dağa vermiş, ayaklarını coşkun bir nehre uzatmış, bacalarının dumanını tütürerek çınar gölgesinde dinlenen, keyif getiren münzevi belde! Meyve, çiçek ve su beldesi' (Başeymez, 2009).

2.4. EKONOMİ

Hatay ekonomisinde en belirgin özellik ve etkinlik ticarettir. Gerek bir sınır kenti olması, gerekse girişimci insanı sayesinde Hatay bir ticaret merkezi konumundadır. Bu özelliği ile etrafındaki 21 belde ve 65 köyden gelenler ile nüfusunu gündüzleri ikiye katlamakta, çok canlı ve hareketli bir yapıya kavuşmaktadır. Amik ovasının tarımsal ürün potansiyeli Hatay'da değerlendirilmektedir. Tarım ve tarıma dayalı sanayi ile tarımsal makine imalatı önemli bir ekonomik faaliyet olmaktadır. Hatay'da el sanatları, dericilik, ayakkabıcılık, sabun imalatı ve mobilya sanayisi de gelişmiş durumdadır (Başeymez, 2009).

Hatay'ın tarım alanları, toprak yapısı, iklimi ve diğer doğal koşulları ürün deseninde çeşitliliğe, hasatta erkenciliğe, ikinci ürün yetiştirilebilmesine imkân vermektedir. Hatay'da yılın dört mevsiminde üretim yapmak mümkündür. Özellikle meyve, sebze ve zeytinlik alanlar Türkiye ortalamasının çok üzerindedir (www.hataydayatirim.com).

İmalat sanayinin genel yapısına bakıldığında İskenderun ve Dört Yol dışındaki on ilçede tarıma dayalı sanayi tesisleri yoğunluk kazanmıştır. Tarıma dayalı sanayi içinde çırçır, un, irmik, çığıt yağı, bakliyat tasnifleme ve zeytinyağı gibi üretim alanları ağırlık kazanmıştır (www.hatiab.org.tr). Tarım ürünleri olarak ise turfanda sebzeçilik ve narenciye yoğun olarak yetiştirilmektedir. Hayvancılık ek bir faaliyet olarak yapılmaktadır. İlin topraklarının %38'ini ormanlar oluşturmaktadır. Gerek istihdam hacmi gerekse yarattığı katma değer açısından demircilik sektörü Hatay imalat sanayisinin itici gücü konumundadır. 1975 yılında faaliyete geçen 'İsdemir'(İskenderun demir çelik fabrikası) şu anda Avrupa'nın en büyük on demir çelik üreticisinden biri olmuştur. Türkiye'nin ilk filtre fabrikası 1966 yılında İskenderun'da kurulmuştur. Şu anda da İskenderun'da üç adet sanayi bölgesi bulunmaktadır. Tarihi doğal güzelliği ve kültürü ile dünyaya örnek gösterilen Hatay bütün bunlara rağmen devletten istediği yatırım desteğini alamamıştır. İlin en büyük sorunlarının başında işsizlik ve Amik ovasının sulama sorunu gelmektedir (Başeymez, 2009).

2.5. HATAY'DA YAŞAYAN DİNİ TOPLULUKLAR VE GASTRONOMİ

Hatay; tarihi dokusu, zengin kültürü ve doğal güzellikleri ile birlikte mutfağıyla da meşhur bir ildir. Sahip olduğu köklü kültür ve geçmişinin içinden edindiği kültürlerin kaynaşmasıyla beraber, Hatay mutfağı daha zengin bir hale gelmiştir (Şahin, 2012).

Hatay'ın yerel mutfağını tanıtmak amacıyla yapılan çalışmalarda genellikle 'Hatay Mutfağı' ibaresi kullanılmıştır. Fakat bu mutfağın doğuş yeri Antakya'dır. Antakya mutfağı yerine bağlı olduğu ilin ismi çalışmalarda geçmektedir. Hatay mutfağı olarak anlatılan birçok ürün aslında Antakya mutfağına aittir. Diğer ilçelerin bu mutfağın oluşmasında katkıları yok denecek kadar azdır. Bu çalışmada da Hatay Mutfağı olarak geçmektedir. Yemek kültüründe sıklıkla rastlanan durumlardan olan şey kültürünün iki yönlü etkileşiminin olmasıdır. Yani kültür hem geldiği yörede bir müddet etkinliğini gösterirken, giderken de o yöreden etkilenerek gitmektedir. Yemek kültürü; savaşlar, istilalar, göçlerle beraber tüm dünyayı dolaşmış, etkilenmiş ve etkilemiştir. Hatay mutfak kültürü de geçmişinde birçok medeniyeti barındığı için, bir yemek deltası konumundadır. Hatay tarihinde Akatlar, Hititler, Mısırlılar, Asurlular, Oğuz Türkleri, Persler, Büyük İskender, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Abbasiler, Eyyubiler, Memlukler ve Osmanlı İmparatorluğu'nu barındırmıştır. Bu köklü medeniyetlerin Antakya'ya (Hatay) uğramaları sonucunda şehrin mutfak kültürüyle karşılıklı etkileşimde bulunmuşlardır. Hatay mutfağı bu tarihi kaynak sayesinde kendine has bir mutfak oluşturmayı başarmıştır. Farklı mutfak kültürlerine kapalı kalmayıp, o kültürden aldıklarını kendi tat ve damak zevkine göre geliştirerek hem geleneksel hem de yeni bir mutfak olmayı başarmıştır (Budak, 2008).

Hatay mutfağını özel ve farklı kılan sebeplerin en önemlisi; her türlü modern baskıya rağmen kültürel zenginliğini, mutfak ve yemek çeşitlerine uygulayabilmiş olmasıdır. Çevresel koşullar, sosyo-kültürel durum, ekonomik yapı ve dinsel inanışlar bu yemek kültürünü şekillendiren önemli faktörlerdir (Şahin, 2012).

Tablo 2.1 de görüldüğü gibi Hatay mutfağında 2000 yıllık, 1500 yıllık, 1000 yıllık, 800 yıllık, 500 yıllık, 200 yıllık, 100 yıllık yemekler mevcut olup, bu yemeklerin orijinalliği bozulmadan ağız tadına ve kullanılan malzemenin uygun olduğu tarifleri günümüze taşıyabilen bir mutfaktır (www.hataygastronomi.com). Hatay mutfağı geçmişten geleceğe uzanan zaman tüneline çeşitli yemekleri bünyesinde

bulundururken, kendi damak ve yöresel ürünlerini de ön planda tutmayı başarmıştır. Orta Asya'dan Orta Doğu'ya, hatta Roma mutfağına kadar geniş bir coğrafyada görülen yemek tariflerinin aynı malzeme ile mutfağında yapılıyor olması, Hatay mutfağının gücünü göstermiştir. Hatay'ı sahip olduğu mutfak kültürünün yanında, yemeklerinin yakın çevre ülkelerden de etkilendiği söylenebilmektedir (www.burclar.net).

Tablo 2.1. Hatay Yöresel Yemeklerinin Bazılarına Kaynak Teşkil Eden Mutfaklar

Yöresel Yemek	Kaynak Mutfak
Pazı Yoğurtlaması	Irak, Osmanlı Mutfağı
Kabak Bastı	Irak, Osmanlı Mutfağı
Tüffahiye	Irak, Osmanlı Mutfağı
Ceviz Reçeli	Azerbaycan Mutfağı
Ciğer Kebabı	Özbek, Suriye Mutfağı
Çerkez Tavuğu	Kafkasya, Abaza Mutfağı
Cevizli Biber	Abaza Mutfağı
Mumbar	Roma Mutfağı
Yılan Balığı	Roma Mutfağı
Sambusak	Mısır Mutfağı
İç Bakla Ezmesi	Mısır Mutfağı
Babagannuş	Mısır Mutfağı
Et Sarma	Mısır, Suriye Mutfağı
Pirzoralı Yaprak Sarma	Suriye Mutfağı
Kubeybat (oruk)	Mısır Mutfağı
Humus	Lübnan, Suriye Mutfağı
Kamhi	Suriye Mutfağı
Kışk	15.yy Suriye Mutfağı
Keşki Leben	Suriye Mutfağı
Sireysil	Suriye Mutfağı
Ak darı Çorbası	Suriye Mutfağı
Isbangi	Abbasi Mutfağı
Tirit	Mekke Mutfağı
Güvercin Dolması	Mısır, Roma Mutfağı

Bu yemeklere örnek verilecek olursa;

Pazı Yoğurtlaması: 15. yüzyılda tek soğuk yemek olarak dikkati çekmekte olup; günümüzde hala Hatay mutfağında bir eksik malzemeye (Çörek otu) yapılmaktadır.

Kabak Bastı: Osmanlı zamanında ki tarifıyla günümüzde de aynı tarife sahiptir. 16. yüzyıl Topkapı Sarayı yemek listesindeki malzemeler koyun budu, tereyağı, soğan, asma, kabak, haşlanmış nohut, koruk suyu, kuru nane ve tarçından oluşmaktadır. Bu yemeğin aynısı sadece tarçın kullanılmadan Hatay mutfağında yapılmaktadır. Bu demek oluyor ki Hatay mutfağı 500 yıldır bir geleneği yaşatmaktadır.

Tüffahiye: 13. yüzyılda yazılmış yemek kitabından Şirvani tarafından çevrilen, verilen tarife benzeyen bu yemek hala Hatay mutfağında yapılmaktadır. Bu yemek, Antakya'da yetişen dağ elmalarının kurutulularak yemeğe konulmasından ismini almıştır. Şirvani'nin tarifinde bu yemek; sumak, koyun eti, pirinç, elma, siyah üzüm, kuru kayısı ve cevizle yapılırken; günümüzde kuzu eti, elma, pirinç, yağ ve yaz aylarında bu yemeğe domates eklenerek farklı bir tüffahiye yemeği yapılmaktadır.

Ceviz Reçeli: Hatay mutfağında bunun için gerekli malzemeler 100 adet taze ceviz, 3 kg şeker ve 3kg su ile yapılan şerbetin içinde haşlandıktan sonra, tarçın, karanfil, limon suyu ve kireç suyu malzemeleriyle yapılmaktadır. Hatay mutfağında kireçli sudan çıkartılıp haşlanır. Azeri ve Kuzey Kafkas mutfağında ise haşlamadan daha az şekerli soğuk suyun içinde 3 gün bekletilerek elde edilmektedir.

Kamhi: 15. ve 16. yüzyılda Suriye'de kent soyluları için pişen bu yemek; et ve buğdayın bir arada kaynatılmasıyla oluşmaktadır. Bir nevi sulu keşkek yemeği gibidir. Kamhi, 15. Yüzyıldan önce de Antakya mutfağında yapılmaktaydı. Kamhi, keşkeğin bir alt yemeği olarak geçmektedir.

Kışkileben: 16.yy'da İran mutfağına ait bir reçetede dövülmüş buğday ve ekşitilmiş sütle yapıldığı, bu tarife benzeyen bir yemeğin de Mısır ve Lübnan'da yer aldığı bilinmektedir. Antakya mutfağında ise yoğurtlu buğday çorbası olarak yapılan bu çorba; buğdayın haşlanıp soğutulmasından sonra yoğurt eklenerek ve soğuk olarak tüketilmektedir. Buğday yerine bulgur kullanıldığında ise ismi sireysil olmaktadır. Lübnan ve Orta Doğu mutfağında bu çorbanın benzeri yapılmaktadır.

564 yemeği ve tatlısı, unutulmuş 41 yemeği ile 2017 yılında Hatay mutfağı gastronomi şehri seçilerek onurlandırılmıştır. Birçok medeniyetin mutfağıyla etkileşim halinde

olmuş; fakat kendi gelenek ve göreneğinden, pişirme usullerinden, kendi ürettiği malzemelerden vazgeçmeyerek Antakya (Hatay) mutfağının devamlılığını sağlamıştır (Şahin, 2016).

Hatay mutfağı Hristiyan, Müslüman ve Yahudi topluluklarının kültür birikiminin sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

2.5.1. Hristiyanlar

Hristiyanlık için her dönem dünden bugüne Hatay önemli bir dini merkez olmuştur. Hristiyanlığın ilk olarak doğduğu bu şehirde Hristiyanlıktan önce hakim olan Roma, Helen Grek ve çok tanrılı dinin kültürlerine rastlanmaktadır. Grek kültürü hâkimiyetini en çok felsefe alanında göstermiştir. Aristocu, Epikuroşçu ve septik düşünceler Grek medeniyetinde etkili olmuştur. Daha sona Hristiyanlığın gelişmesinde bu düşüncelerin etkili olduğu görülmüştür. Roma imparatorluğunun ise siyasi olarak hakim olmasına rağmen dini ve kültürel anlamda büyük bir etkisi görülmemektedir. Roma dinin şahsi niteliği yoktur. İdareciler ise imparatoru tanrılaştıran bir din kurmak istemişler fakat başarılı olmamışlardır. Hatay’da yaşayan bu kültürler Helenistik kültürü meydana getirmişler ve kültür sanat alanında etkili olmuşlardır (Demirci, 1991).

Hristiyan, Mesih’e bağlı demektir. Bu kelime yunanca “Hiristas” tan gelmektedir. İbranicesi “maşiah” dır. Yağlanmış anlamını ifade etmektedir. İncillerde “Hristiyan” “Hristiyanlık” gibi terimlerin yer almadığı görülmektedir. Bu terimler Hz. İsa’dan sonra ilk defa Antakya’da kullanılmıştır (Başeymez, 2009).

İlk dönem (M.S. 42-45) Hristiyanlık için bazı yerler çok önemlidir. Kudüs, Roma, Selanik, Antakya vs. Kudüs kilisesi ilk dönemde çok etkili iken sonraları önemini yitirmeye başlayınca Antakya kilisesi önem kazanmıştır. Günümüzdeki Hristiyan inancının doğmasında ve gelişmesinde Antakya’nın önemli bir yeri vardır. Kudüsten sonra Hristiyanlık için ikinci büyük merkez Antakya Ortodoks kilisesidir. Kudüsten uzak ve daha sakin olması aynı zamanda diğer dinlerinde yaşadığı toleranslı bir ortam olması önemini daha arttırmıştır. Antakya, Hristiyanlık için her zaman üst olmuştur (Başeymez, 2009).

Hz. İsa’nın dünyaya vedasının ardından onu takip eden müritleri Filistin ve çevresinde baskı ve zulüm görerek M.S. 42-45 yıllarında Antakya’ya sığınmıştır. Elçilerin İşleri 11. Bölümde de aktarılan bu hadiseler İsa’nın yolundan gidenlere ilk

kucak açan yerin Anadolu olduğunu bildirmektedir. Bu tarihi gelişmelerin ışığında Antakya, “Hristiyan kimliğinin” oluşmasında büyük bir rol oynamıştır. İlk kez Hristiyan terimi Antakya’da zikredilmiş, ilk cemaatler kilise ritüellerini sistematik bir düzene koyarak yazınsal bir miras bırakmışlardır (Işık, 2016).

M. S. 1. yüzyılda Antakya’da Yahudi olmayıp çok tanrılı inanca sahip olan pek çok kişi Hristiyanlık hakkında bilgi sahibi olmuştur. Antakya gibi geniş kozmopolit ve yenilikler karşısında engel olarak görülen ırk, milliyet, din gibi etmenlerin problem haline getirilmediği bir şehirde Yahudi olmayan halktan bazılarının Hristiyanlığı kolaylıkla kabul etmeleri normal bir sonuçtur. Çünkü o günkü ortamda bu yeni öğreti, hem felsefi, hem dini ihtiyaçlar için, bulunmaz bir çözüm olarak görülmüştür. Üstelik Antakya’daki ilk misyonerlerin, Kudüs’te olduğu gibi, korkmaları da gerekmemiştir. Aynı zamanda Suriye’nin başkenti olan bu şehir bir imparator temsilcisi tarafından yönetilmiş, huzur hüküm sürmüştü ve şiddet hareketleri görülmemiştir. Kudüs Hristiyanları, din kardeşlerine Suriye başkentinde destek sağlandığını, işlerin yolunda gittiğini duyunca sağlanan bu ortamı incelemek üzere, Barnabas’ı Antakya’ya göndermişlerdir. Derslerin büyük bir kısmı yeni din değiştirenlerin ve bunların beraberlerinde getirdikleri meraklıların katılması ile özel evlerde yapılmış, buralarda kontrole ve gizliliğe büyük önem verilmiştir. Daha sonraki yıllarda Luka’nın arkadaşı Teoplillus’un Antakya’daki lüks evini kilise olarak tahsis ettiği kaydedilmiştir (Tekin, 2000).

Aziz Petrus; Antakya kilisesinin ilk kurucusu ilk patrik ya da papa olarak bilinegelmiştir. Bugün Antakya’da Petrus’a izafe edilen mağara kilise, Petrus’un ilk vaaz verdiği ve vaftiz yaptığı düşüncesiyle Sen Piyer kilisesi olarak anılmaktadır. Bugün de Antakya’ya Hristiyanlar hacı olmak için buraya gelmeye devam etmektedirler. Matta İncil’inin 16. bölümünün 18. babında “Sen Petrus’sun ve ben kilisemi bu kayının üzerine kuracağım” ifadesi temel kaynak olarak gösterilmiştir. Bu düşünceye sunan Hz. İsa’nın 12 havarisinden birisidir ve Hristiyanlığın ilk doğal lideri olarak kabul edilmiştir.

Günümüzde ortalama üç milyar nüfusunun olduğu bilinmektedir. Bu haliyle dünyanın en büyük dini olduğu ifade edilmektedir. Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliselerinden oluşan üç büyük mezhepten meydana gelmektedir. Bu mezhepler de kendi içlerinde cemaat ve tarikatlara ayrılmışlardır. Hristiyanlık İsa Mesih anlayışına

sahiptir. Yeni Ahid'deki inanca göre İsa Mesih insanlığın kurtarıcısıdır. Aynı zamanda Tanrı'nın oğlu yeni Tanrı insanlığı kurtarmak adına İsa'yı yeryüzüne göndermiştir. İsa Mesih, "ilahi planı" yürürlüğe koyacak şekilde insanlığı kurtarışının sembolü önce çarmıha gerilmiş, sonrada "ölülerden kıyam ederek" babanın yanındaki yerini almıştır. Hristiyan inancının merkezinde bulunan bu doktrin, Hristiyan teolojisi içerisinde işlenerek değişik görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bununla birlikte Hz. İsa onun getirdiğine inanılan mesaj, bütün Hristiyanları birbirine bağlayan ortak bir bağ olarak varlığını sürdürmektedir (Demirci, 1991).

Tanrı inancı başlangıçtan bugüne Hristiyanlar arasında en tartışmalı konu olmuştur. Hristiyanlıktaki ayrılıkların esas nedenidir. Bu açıdan ister istemez konuya daha çok yer verilmesi gerekmiştir. Hristiyanlık tarihinde üç çeşit Tanrı inancının var olduğu görülmüştür. Birincisi Tevhit, yani Tek Tanrı inancıdır. İkincisi Teslis, yani Üçleme inancıdır. Üçüncüsü, çoktanrılı inançtır; bazı Hristiyan teologları ve düşünürleri, üçten fazla Tanrı olması gerektiğine inanmışlardır (Bayrakdar, 2016). Bu din de peygamber, melek, ahiret, kader gibi dini kavramlar bulunur fakat bunları anlama ve açıklama İslam'dakinden çok farklıdır. Bugünkü Hristiyanlık; Yahudilikteki inanç ve ibadet gelenekleriyle, Roma-Yunan âleminin kültürlerini birleştiren bir dindir. Nasıralı İsa'yı Merkeze alan bir Yahudi Mesih hareketidir. İsa, İsrail'i, gelecek Tanrı'nın krallığına hazırlamak istemiştir. Ancak bugünkü Hristiyanlık İsa'nın havarilerinin arasına sonradan giren Pavlus'un yorumları ile değişik bir hüviyet kazanmıştır (Schimmel, 1993).

Hristiyanlık Tanrı esasına dayanan bir dindir. İncil'de ve diğer dini kitaplarında bunu anlatan bölümler vardır. Allah'ın birliğinden söz edilmiştir. Bu metinlerdeki bazı ifadeler daha sonra teslis anlayışına sebep olmuştur. Hz. İsa'nın sözlerini yorumlayanlar Hz. İsa'nın ölümünden sonra yazmaya başladıkları için yorum farkları ve sözleri çarpıtma hadisesi olmuştur. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmiş olması ve dirilmesi, Hz. Adem'in yasak meyvesi yemesi ve insanların günahkar doğmaları vs. Hristiyanlığa daha sonraları girmiştir. Gerçek İncil tahrip edilmiş dolayısıyla bugünkü gibi ortaya farklı farklı yorumlara yer veren dört nesil İncil çıkmıştır. Bugün yaşanan Hristiyanlık ile Kur'an-ı Kerimde Müslümanlara bildirilen Hristiyanlık arasında tamamen fark olduğu ifade edilebilir. Örneğin; "De ki; ey ehl-i kitap aramızda eşit olan bir kelimeye gelen-

yalnız Allah'a kulluk (ibadet) edin. Ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın”(Kuran-ı Kerim, Ali-İmran Ayet 64) .

Tarihsel gelişimi dikkate alındığında Hristiyanlık, evrensel dinler içerisinde en fazla teolojik tartışmaların yaşandığı ve buna dayalı bölünmelerin yada mezhepleşme hadiselerinin ortaya çıktığı bir geleneğe sahiptir. Hristiyanlığın birbirine yakın yada karşıt olan birçok tarikat mezhep ve görüşleri vardır bu sebeple midir bilinmez ona aforoz sisteminin sağlanmasıyla bu noktada sapkın akımları gövde dışına itmiştir (Başeymez, 2009).

2.5.1.1. Hristiyanlar ve Gastronomi

Kutsal Kitaplar, gönderildikleri toplumların geleneklerinden ve yaşam biçimlerinden yeme içme alışkanlıklarına kadar düzenlemeyi amaçlayan kitaplardır. Bu amaçla helaller ve haramlar koyarak toplumların süregelmış yanlış alışkanlıklarını düzenleyerek yeni bir toplum inşa etmeyi amaçlamaktadırlar. İncil’de Hristiyan inancına yönelik genel bakış açısı itibariyle gastronomikbir takım kısıtlamaların yerine özendirme vardır.

Hristiyanlığı anlayabilmek için Kitabı mukaddesin muhtevasına bakılması gerekmektedir. Kitabı mukaddes Yahudilerin kutsal kitabını içinde barındırmakla birlikte yeni ahit dediğimiz yani dört kanonikincille birlikte 21 mektup ve vahiy kitabını barındırmaktadır. İncil bir bakıma içerisinde Yahudiliğin de kitabını barındırmasına rağmen Hristiyanlar eski ahit’i bir tarih kitabı olarak görmekte ve dini emir ve yasaklar yönünden riayet etmemektedirler (Küçük veark.2012).

Eski Ahitte ve Kur’an’ı Kerim’de bununla birlikte kısmen de olsa Yeni Ahitte insanların faydasına yönelik serbestlikler bırakılmıştır. Dini anlamda yasakların amacı da aslında menfi hallerden uzaklaştırmaktır. Hristiyanlığa baktığımızda yeni ahitte dini yasaklara yönelik çok fazla bir söylem bulunmamaktadır. Yalnızca Pavlus’unKorintiaslılara mektubunda birtakım yasaklardan bahsedilmiştir. “Putlara kurban edilen şeylerden, kandan ve boğulmuş olanlardan çekininiz”(İncil, I. Korintoslulara Mektup, bölüm 10).

Gastronomik açıdan Hristiyanların Yahudilerden ayrılan en büyük yanı domuz etini helal saymalarıdır. Bu hususta Pavlus’un görüşlerinin etkili olduğu bilinmektedir (Küçük veark. 2012).

Hristiyanlık dininin kutsal kitabı İncil’de nefsin iradesi için insanlar perhize teşvik edilmiştir. Bir nevi perhiz aslında oruç yerine geçmektedir. Katolikler iki çeşit oruç tutarlarken, Protestanlar bu iki orucu tutmamaktadır. Ökaristik Oruç; “Ekmek-Şarap Ayini” denilen törenden 1 saat önce hiçbir şey yememek ve üç saat öncesinden alkol almamak olarak yapılmaktadır. Eklsiyastit Oruç; Katolik kilisesinde 40 günlük perhizdir. Gündüz tek yemek, sabah ve akşam hafif yiyeceklerle geçiştirerek uygulanmıştır. Hristiyanlar bazı özel günlerde oruç tutmayı tercih etmişlerdir. Hz. İsa’nın ölüp sonra dirildiği ve göğe çıkarıldığına inanılan Paskalya’da oruç tutulması önemli kabul edilmiştir. Dindar Hristiyanlar Paskalya’dan önce de iki gün oruç tutmaktadırlar(Dilsiz,2010).

Hristiyanlıkta mezhep ayrımları İsa’nın tabiatına ilişkin bir takım farklılıklardan ve sakramentlerin kabul edilip edilmemesine göre şekillenmiştir (Küçük ve ark. 2012). Hristiyanlıkta yedi sakrement bulunmaktadır. Sakrement bir söz sembolüdür yani bir nevi yemindir ve Hz. İsa tarafından kurulmuş bir olgudur. Bu sakramentler sırasıyla vaftiz, evharistiya, doğrulama, tövbe, evlilik, rahip takdisi ve hastaların yağlanmasıdır. Çoğu Hristiyanlık mezhebinde ortak olan evharistiya ile insanlar Aşk Krallığı Şöleninde yemek yemeğe davet edilmektedir. Bu sakrementte kilise kendi birliğini tamamlamış olmaktadır. Bu son yemeği hatırlamak için yapılan ayinde kardeşliği tesis eden duada ekmeğe vurgu yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ilk Hristiyanlar dua ve ibadet amacıyla bir araya geldiklerinde ekmeklerini kırıp birlikte yemişlerdir (Beşirli, 2012).

Hiz. İsa'nın ilk mucizesi Celile denizi yakınında bir düğünde altı küp suyu şaraba dönüştürmesi olarak bilinmektedir ve onu kendi kanı olarak sunması da şarabı kutsal kılmıştır.Hiz. İsa'nın son akşam yemeğinde şarap ve ekmek sunması Luka İncilinde "Fısıh Yemeği" bölümünde şu şekilde anlatılmaktadır (Başeymez, 2009).

"Size şunu söyleyeyim, Fısıh yemeğini, Tanrı'nın Egemenliği'nde yetkinliğe erişeceği zamana dek, bir daha yemeyeceğim."

"Sonra kâseyi alarak şükretti ve "Bunu alın, aranızda paylaşın" dedi."

"Size şunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği gelene dek, asmanın ürününden bir daha içmeyeceğim."

"Sonra eline ekmek aldı, şükredip ekmeği böldü ve onlara verdi. "Bu sizin uğrunuza feda edilen bedenimdir. Beni anmak için böyle yapın" dedi."

"Aynı şekilde, yemekten sonra kâseyi alıp şöyle dedi: "Bu kâse, sizin uğrunuza akıtılan kanımla gerçekleşen yeni antlaşmadır" (İncil, Luka, bölüm 22).

Hız. İsa'nın ekmeği ve şarabı bölüşürmesi onlar için birliğin simgesi olarak vurgulanmaktadır (Beşirli, 2012). İsa Mesih'in "Beni anmak için böyle yapın." Sözüne istinaden Hristiyanlar İsa'yı hatırlamak için ayinlerinde, ekmek ve şarabı tüketmektedirler (İncil, 1. Korintliler, bölüm 11).

Bu sakramentin Hristiyan için bir gayesi de İsa ile bütünleşme isteğidir.

Sonuç olarak Hristiyanlık dininde yiyecekler konusunda neredeyse tüm yasakların çiğnendiğini, bunun yanı sıra ekmek ve şarabın kutsallaştırıldığı görülmektedir. Ekmek ve şarap Hız. İsa ile bütünleştirilmekte, hatta Tanrının bizzat kendisi olarak görülmektedir (Beşirli, 2012; Hatipoğlu, 2010).

2.5.2. Yahudiler

İbrâhîmî geleneğe bağlı monoteist din ailesi içinde yer almakta ve bu ailenin en eski halkasını teşkil etmektedir. Yahudilik, yayılımı ve etkisi açısından bir dünya dini özelliğine sahip olsa da iç dinamizmi açısından hem millî hem evrensel unsurlar taşımakta, inanç sistemi mânasında bir din olmanın ötesinde bir hayat tarzını ve dinî-etnik kimliği ifade etmektedir. Aynı dinî geleneğe (Sâmî-İbrâhîmî gelenek) mensubiyetleri sebebiyle Hristiyanlık ve İslâm'la ortak kutsal coğrafyaya ve karşılıklı etkileşimlerin görüldüğü ortak tarihî tecrübeye sahip olan Yahudilik pek çok teolojik, etik ve pratik kural noktasında bu dinlerle benzerlik göstermektedir. Ortak kutsal kitap literatürü (Ahd-i Atîk), seçilmişlik ve kurtuluş kavramları bakımından Hristiyanlığa, tek Tanrı inancı, dinî hukuk ve pratiğe yönelik vurgu ile vahiy inancı bakımından İslâm'a yakın durmaktadır (www.islamansiklopedisi.org.tr).

Yahudilik bir din midir, ırk mıdır, millet midir tartışılan bir konudur. Bunu ayırt etmenin oldukça zor olduğu belirtilmektedir. Irk ve dinin iç içe geçtiği ifade edilmektedir. Tevrat'a baktığımız zaman bazı ifadelerden yola çıkarak; kendilerini diğer bütün milletlerden farklı olarak seçilmiş bir kavim olarak görmektedirler. Yahudilere göre Tanrı; bu kavmi kendine muhatap olarak almış, onlarla ahidleşmiş, söz almıştır.

Dinin merkezi ise Kudüs'dekimabeddir. Bu mabede ahidleri, Ahid Sandığı'na saklamıştır. Bugün bu mabedden geriye tek bir duvar kalmıştır (Ağlama duvarı). Yahudiliğin sembolü, “yedi kollu şamdan” ve Hz. Davud'un altı köşeli yıldızıdır (Başeymez, 2009).

Yahudilik, tarihini Hz. İbrahim'le başlatmaktadır. Yahudi geleneğine göre Hz. İbrahim ilk Yahudi'dir. M. Ö ikinci bin yılın başlarında, Hz. İbrahim'in oğlu İshak'ta bu din yazılmaya başlamıştır. Hz. İshak'ın oğlu Hz. Yakub'un on iki oğlu vardır; dördüncü oğlunun adı “yuda” veya “yahuda”dır. Onun adına dayanarak İsrailoğullarına “Yahudi” denilmiştir. Filistinin güneyinde kurulan yahuda krallığı da ayrıca bu adın kaynağı olarak ileri sürülmektedir. Esaretten sonra genel olarak halk “İsraililer” diye adlandırılırken birbirlerine de Yahudi demişlerdir. Sonraları “Allah'a giden” anlamında “İsrail” kelimesinin kullanıldığı belirtilmektedir. Yahudi inancına göre Tanrı, Yakub'a bu adı vermiştir. Bu nedenle Yahudilik milli bir din, Yahova'da milli tanrı kabul edilmiştir. İşte bu yüzden İsrailoğulları seçkin bir kavim olduklarını düşünmüştür. Yahudilerce İsrail kelimesi, daha sonra tüm Yahudileri kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Bugünkü Yahudi Cumhuriyeti'nin de adı İsrail'dir (Başeymez, 2009).

Bu üç kelime (Musevi, Yahudi, İsrail) aynı dine mensup aynı ırk'tan aynı topluluktan anlamında kullanılmaktadır.

Yahudiler Hristiyan Avrupa'da yüzyıllar boyunca dışlanarak yaşamışlardır. Modern çağa kadar hemen hiçbir Avrupa ülkesine Hristiyanlarla eşit haklara ve doğrudan siyasi güce sahip olamamışlardır. Hristiyan Avrupa, “Hz. İsa'nın Katilleri” dediği Yahudilere mesafeli davranmayı seçmiştir. Ancak 19. yüzyıldaki liberal düşüncelerle (modernizm) birlikte Avrupa'nın katı Hristiyan kimliği de hızlı bir şekilde erozyona uğramış, kilisenin öğretileri etkisini yitirip yerine seküler düşünce ve ideolojiler hâkim oldukça, Yahudilerin üzerindeki hukuki kısıtlamaların nedeni de ortadan kalkmıştır (Kara, 2006).

Bugün Yahudiler dünyada en fazla iki ülkede bulunmaktadır. Bu iki ülke, ABD ve İsrail'dir. 2012 yılı Eylül'ünde İsrail medyasında çıkan haberlerde Kudüs İbrani Üniversitesi'nde görevli Prof. Dr. Sergio DellaPergola'nın yaptığı bir araştırma yer almıştır. Buna göre 2012 yılı boyunca dünyadaki Yahudi nüfusu 88 binlik bir artış göstererek, 13,75 milyona ulaşmıştır. Buna göre dünyadaki her 514 insandan birisi

Yahudi'dir ve bu dünya nüfusunun % 0,2'sinden daha azına tekabül etmektedir (Yetkin, 2014).

2.5.2.1. Yahudiler ve Gastronomi

Yahudilik gastronomi konusunda istisnai bir özelliğe sahiptir. Yahudilikte yasakların evrensel nitelikten çok milli bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Bazı yiyeceklerin sadece Yahudilere haram kılındığı bilinmektedir. Yiyecekler konusundaki yasaklamalar incelenecek olursa, bazı yasakların, yiyeceğin tabiatından çok, topluma ceza olsun diye yasaklandığı görülmektedir (Erdem, 1998). Yahudilikte beslenme yasalarına "Kosher" (kaşerut ya da kasher) kuralları adı verilmektedir. Kosher sözlük anlamıyla "temiz, yenilebilir, uygun, mubah, münasip" olarak açıklanmıştır. Bir gıdanın kosher olması, onun izin verilmiş ve kabul edilebilir olması anlamına gelmektedir (Öztan, 2003). Yahudi hukukuna uygun olmayan gıdalara ise "trefa" denilmektedir (Koluman, 2009).

Kaşerut, Yahudi kanunlarının yenmesi yasak ve serbest olan yiyecekler ve onların hazırlanması ve yenilmesi ile ilgilenen kuralları olup sözcüğün kökü İbranice uygun, doğru anlamını taşımaktadır. "Kaşer" de bu kanunlara uygun yiyecekler için kullanılmaktadır. Yahudiler, karada yaşayan hayvanlardan çift tırnaklı ve geniş getiren her hayvanın etini tüketebilmektedir. Deve, porsuk, tavşan ve domuz bu normda olmadığından kaşer değildir. Koyun, inek, geyik ve keçi eti ise kaşer sayılmaktadır. Sürüngenlerin de yenmesi yasaklanmıştır. Deniz ürünlerinden ise; ıstakoz, istiridye, karides, midye ve pavurya gibi kabuklu hayvanların yenmesi yasak sayılırken, balıklardan sadece pulu ve yüzgeci olanlar yenilmektedir. Leş yiyen hayvanlar yasak olup onların süt, yumurta, yağ veya iç organları da yenmemektedir. Yahudilikte, hayvana acı çektirmeden, tek darbede ölüm gerçekleşecek şekilde kesim yapılmaktadır. Keskin bir bıçak yardımıyla, hayvanın boğazı hızla, derin bir kesikle kesilmektedir. Bu durum hayvana hızlı ölüm getirdiği gibi, kanın etten çabuk ayrılmasını da sağlamaktadır. Doğal yoldan ölen veya başka hayvan tarafından öldürülmüş hayvanı yemek yasak sayılmaktadır. Yahudilik dinine göre; oruç Tevrat'ta yer almaktadır. Yom Kippur yani İbranice "tövbe günü" denilen 19 Nisan'da oruç tutulmaya başlanır, bugün büyük oruç günü sayılmaktadır. Yahudilikte 25 saat oruç tutulmaktadır. İmsak önceki akşam güneş batarken başlamakta ve ertesi gün ilk iki yıldız görününceye kadar yemek içmek yasak olmaktadır (Dilsiz,2010).

Kosher olduğu bilinen bir hayvan silahla avlanarak ya da başka bir yolla öldürülerek rahatça tüketilemez. Kosher olduğuna dair işaretleri taşıyan bir hayvanın önce kosher bir şekilde kesilmesi ve işlenmesi gerekmektedir. Kesim işlemini yapan dini uzmana "Şohet" denir. Şohet, basit bir kasaptan çok farklı olup, hayvanın fizyolojik yapısının yanı sıra, kesim sırasında dikkat etmesi gereken birçok noktaya dair dini bilgileri bilmektedir. Şohet'in bu kuralları bilmesinin yanında temel Yahudilik kurallarına sıkı bir şekilde bağlılığı büyük önem taşımaktadır (Beşirli, 2012). Etlerin kosher sayılabilmesi için, kan, iç yağ, kan damarları ve siyatik sinirlerden ayrılmış olması gerekmektedir. Hayvanların arka kısmında etten ayrılması çok güç kan damarları bulunduğundan etlerin bu kısmı yenilmemektedir (Hatipoğlu, 2010).

Şohet tarafından kesilen et gerekli trimming (atar ve toplardamarlar ile bazı yasak yağların etlerden uzaklaştırılması işlemine verilen isimdir) işlemini yapıldıktan sonra suya bastırılmakta, 30 dakika suda bırakılarak tuzlama işlemine hazırlanmaktadır. Tuzlama işlemi ise, Haham'ın gözetiminde usta, eğitimli kişi tarafından yürütülmektedir. Tuzlamada kullanılacak kosher tuz, haham tarafından özel olarak hazırlanmaktadır. Tuzlanan et bir saat dinlendirilmekte ve su salması beklenmektedir. Daha sonra bol su ile yıkanmakta, akan kanlı su ve tuz etten uzaklaştırılmakta, kullanım amacına göre haşlanmakta ve böylece et kosher sayılmaktadır. Museviliğe göre tüm kosher etler ya kesildikten sonra kosher yapılmalı ya da 72 saat içinde mutlaka yıkanmalıdır (Öztan, 2003). Doğal yolla hazırlanan karaciğer, hiçbir zaman kosher sayılmamaktadır, çünkü çok fazla kan içermektedir. Bu nedenle, karaciğerin yüzeyi önce çeşitli yerlerden delinmeli, kesilmeli, sonra hafifçe yıkanmalı ve en son rengi gri-beyaz oluncaya kadar tütsülenmelidir (Yabancı, 2009).

Tevrat'ta gastronomik olarak yemek ile ilgili çeşitli bilgiler olmasına rağmen içki konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Yahudi toplumunu içine düştüğü bunalımdan kurtaracak birini doğuracak kadına gelen bir meleğin; " ... ve şimdi rica ederim sakın şarap ve içki içme" şeklindeki hitabı, dindar bir Yahudi'nin içki hususunda da nasıl davranması gerektiğine örnek olmaktadır (Erdem, 1998).

2. 5. 3. İslamiyet

İslamiyet inancı, Gregoryen takviminin (miladi) 7. yüzyıl başlarında Peygamber Hz. Muhammed'e vahiy olunan dinin adıdır. Genel manada ise Hz. Âdem peygamberden günümüze vahiy yoluyla gönderilmiş, Allah'ın kulları için uygun gördüğü tek inanç

sistemidir. Bu dinin özünü, yaratıcının buyruklarına ve külli iradesine teslimiyet (İslam) oluşturmakta ve ismini de buradan almaktadır. Buradan hareketle İslamiyet, vahye muhatap olan elçilerin insanlara bildirdiği inanç sisteminin ortak adıdır (Gündüz, 2007).

İslam, genel anlamda ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar gelen dinlerin tümünün tanımlanmış olduğu isimdir. Terim manada ise Hz. Muhammed'in ana öğelerini vahiy yoluyla yaratıcıdan aldığı ve ilk olarak bizzat kendisi tarafından uygulanarak anlatılmış dindir. Sonraki süreçte Müslüman toplulukların katkısı ile büyüyen din ve dünya anlayışının; insan, toplum, devlet gibi beşeri hususlarda kendine özgü temel kurallarına sahip tarihî deneyimin, kültür ve medeniyetin genel ismi olmuştur (Sinanoğlu, 2001).

İslam'da iman esasları 'amentü' sözcüğüyle ifade edilmiştir. Genel olarak iman esaslarının dayanak noktaları Kur'an ve sahih hadislerdir. Kur'an ve hadislerde iman esasları şu ayetlerle ifade edilmiştir:

"...Asıl iyi olan kimse, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba, peygamberlere inanandır." (Kuranı Kerim, Bakara suresi 177. ayet)

"Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, şüphesiz derin bir sapıklığa sapmıştır" (Kuranı Kerim, Nisa suresi 136. ayet).

İslam, doğuşundan itibaren yaşandığı coğrafya ve iklim, politika, tarihi, ekonomi toplumsal koşullar o topraklarda daha önce hüküm sürmüş kadim kültürlerin tesiriyle son derece farklı, çeşitli, zengin yorumlara dönüşmüştür. Kitap ve Sunnet ışığında inananlar tarafından yaşanan bu formuna da Müslümanlık denmiştir. Bu sebeple yalnızca bir Müslümanlık değil, birçok 'Müslümanlık' vardır. Özetle, Kur'an-ı Kerim tüm insanlığı ilgilendiren yegâne bir sistem olmasına rağmen, mensupları tarafından anlaşılan, yorumlanan ve hayata geçirilen formu, tarihi, politik, coğrafik, kültürel ve toplumsal anlayışlara göre farklılık göstermiştir. Bu durum son derece doğaldır. Vahyin hitabı insanadır bu sebeple Kur'an-ı Kerim, mesajını yine bir insan olan peygamber aracılığıyla muhatabına ulaştırmıştır. Ona yönelen, okuyan ve idrak edene göre form kazanmıştır. İnsanlar aynı coğrafyada bulunsalar dahi eğitim düzeyleri, toplumsal ve kültürel değişkenlere göre İslam'ı anlama, yorumlama ve uygulamaları da tabii olarak değişkenlik göstermiştir. İslam Mezhepler literatürü incelendiğinde taraftar bulan

mezheplerin tümünün niyetleri ne olursa olsun, varlıklarını ve uygulamalarını Kur'an-ı Kerim'e ve Sünnet'e dayandırmışlardır (Fığlalı, 2008).

2.5.3.1. İslamiyet ve Gastronomi

İslamiyet'te yasakların temelinde beslenme hijyeni ve yetinme vardır. İnsanı murdar ve pis olandan koruyabilen helaldir. İslam dinine göre; domuz eti tüketmek, kan içmek, alkol kullanmak ve kumar oynamak yasaktır. Domuz etinin yenmesi ve bisküvi, kurabiyelere vb. yiyeceklerde domuz yağı konulması uygun değildir. Bu nedenle Müslümanlar için hazırlanan yemek mönülerinde bu unsurlara özen gösterilmektedir. Hayvanın kesimi ve etlerin hazırlanması özel yollarla sağlanır. Hazırlanan et "helal et" olmalıdır. Müslümanların özel ayı "Ramazan Ayı" boyunca, yani bir aylık süreçte su ve yemek, yani Allah'ın verdiği nimetlerin değerini anlayarak ona şükretmek ve iradeyi güçlendirmek için oruç tutulmaktadır. Oruç tutmak eylemi, niyet edilerek iftar saatine kadar, su içilmeden, yemek yenilmeden ve tütün mamullerinden kullanmadan yerine getirilmektedir (Dilsiz,2010).

"Daha önce sana anlattıklarımızı Yahudi olanlara da haram kılmıştık. Biz (bununla) onlara zulmetmedik, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı" (Kur'an-ı Kerim, Nahl suresi, ayet 118).

Kur'an-ı Kerim'e bakıldığında, yukarıdaki ayetten de anlaşılacağı gibi, İslam'da yasaklanan şeylerin Yahudilere de yasaklandığı görülmektedir. Yahudiler bu yasakları daha da ileri götürmüşlerdir. İslam, yasaklarla çevrili Yahudi beslenme anlayışı ile neredeyse tüm yasakları çiğneyen Hristiyan beslenme anlayışı arasında orta yolu bulan son ilahi din olarak bilinmektedir (Erdem, 1998). İslam'da beslenme aynı zamanda ahlak konusu olarak da görülmektedir. Bu yüzden yiyeceğin helal yoldan kazanılması ve kimsenin hakkına girmeden elde edilmesi gerekmektedir (Közleme, 2012).

İslamiyet sonrasında, İslamiyet gereği bazı hayvanların yenmemesi ve alkollü içkilerden kaçınılması gibi kurallar, Türk mutfağını etkilemiş ve Arap mutfağının Türk mutfağı üzerindeki etkileri bu noktada belirgin olarak görülmektedir. İslami gastronomi kültüründe az yemek esastır. Bunun nedeni, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in "Mümin bir bağırsağını doyurmak için yer. Kâfir veya münafık ise yedi bağırsağını doyurmak için yer." diyerek Müslüman'ın yiyeceği ölçüyü belirlemesi ve kendisinin de tüm yaşamı boyunca az yemesidir (Abdülbaki, 2011).

Tüm bunların yanı sıra tüketiminin zamanla dinle ilişkilendirildiği ve bu anlamda kutsal sayılan yiyeceklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu besinlerin bir kısmı kutsallığını Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yaşam tarzından alırken, bir kısmı da Kur'an-ı Kerim'deki tasvirlerden almaktadır. Örneğin; hurma, hac ibadetini yapan her Müslüman'ın kutsal topraklardan getirdiği ve misafirlerine ikram ettiği bir meyvedir. Ayrıca Hz. Muhammed (s.a.v.)'in İslam dinini ilk ilan ettiği zamanlardaki çileli yaşantısının ve daha sonraki yardımlaşma döneminin simgesel bir meyvesi olan hurma cennet meyvesi olarak da bilinmektedir. İslam dinine inananlar arasında kutsal sayılan bir diğer yiyecek ise ekmeğdir. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ekmeğe hürmet edilmesini söylemesi bu durumun etkenlerindedir. Yemin ederken "ekmek, Kur'an çarpsın" söylemi ekmeğe verilen değeri göstermektedir. Ayrıca yere düşen ekmeği öpüp alma götürdükten sonra yerden alma gibi davranışlarda bu durumun kanıtıdır (Beşirli, 2012).

2.6. BÖLGESEL KALKINMADA GASTRONOMİ TURİZMİNİN ETKİSİ

Yerel yemek ve yerel şarap bir bölgenin turizm destinasyonu olma profilini geliştirmede yada kötüleştirmede güçlü ve etkili bir unsurdur. Kendi bölgesinin coğrafi kökenine sahip özgün yemekler, bölge imajını güçlendirerek, markalaşmayı ve kırsal turizmin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Yemek ve şarap potansiyelinin varlığı bölgesel ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunacak iş olanaklarının oluşmasını, konaklama, yeme- içme faaliyetlerinin gerçekleşeceği işletmelerin artmasını sağlamaktadır. Gastronomi turizmi, kırsal bölge insanları için, turizm ile kendi yiyecek ve içeceklerini tanıtmada bir alternatif sunmaktadır. Bu süreçte hem kırsal kalkınma, bölgenin pazarlanması gerçekleşmekte, hem de bölgenin kültürel mirası korunmaktadır. Gastronomi turizmini kalkınma sağlayacak şekilde geliştirmede paydaşların karar verme ve yönetim süreçlerine katılımı çok önemlidir. Gastronomi turizminin kalkınmasındaki önemli olan bir diğer unsur ise; bölge halkının yerel ürünlerine sahip çıkmasıdır. Turisti havaalanından alan taksi şoföründen, restoran sahibine kadar tüm yerel halk, yerel yemeklerin ve şarabın tanıtımını, pazarlamasını içten inanarak güvenerek yapmalı, imajın oluşmasına yardımcı olmalıdır. Şarap ve yemek turizmini geliştirmede paydaşların rolü çok büyüktür. Bireysel bağcılar, oteller, restoranlar, tur operatörleri, paket turlu turistler veya kendileri gelen turistler, yerel ticaret gastronomi turizmi paydaşlarının bazıılarını oluşturmaktadır (Alonsove ark. 2011).

2.7. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmalarda iki tür evren bulunmaktadır. Birisi genel evren, öteki ise çalışma evrenidir. Çalışma evreni, ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evrendir. Pratikte araştırmalar, çalışma evreni üzerinde yapılmakta olup sonuçların da, yalnızca bu sınırlı evrene genellenmesi kaçınılmazdır (Karasar, 2000). Araştırmanın çalışma evreni, 2019 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden alınan bilgiye dayanılarak, Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlar ($\alpha=1.609.856$) olarak tespit edilmiştir.

Örneklem, belli bir evrenden, belli kuralara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Örneklem almanın, yani örneklemenin belli ve bilinen kuralları vardır. Ancak o zaman alınan örneklemin evreni temsil edebileceği kabul edilmektedir (Karasar, 2000). Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi, örnek bir kütleden elde edilen verilerden yola çıkarak evren hakkında genellemeler yapmak olasılığına dayanmaktadır. Bu sebepler örnek kütle büyüdükçe evren hakkında yapılan genellemelerde yanılma olasılığı azalmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, araştırmacının uygun bir örnek kütle için, hem temsil yeteneği sağlayan bir örneklem büyüklüğünü, hem de maliyet, zaman ve veri analizi şartlarını dikkate alarak bir dengeye ulaşması gerekmektedir (Altunışıkve ark. 2010).

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2} \quad n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha= 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri
sd= n-1 → 5000 olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilmektedir.

Örnekleme tekniklerini iki kategoriye ayırmak mümkündür. Bunlar olasılığa dayalı olan ve olasılığa dayalı olmayan örnekleme teknikleridir. Olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden Kolayda örnekleme, en kolay bulunan deneğin en ideal olduğu, denek bulma işleminin arzu edilen örnek büyüklüğüne ulaşmaya kadar devam ettiği örnekleme alma yöntemidir (Altunışık ve ark. 2010). Araştırmada, Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlar (n=300) olasılığa dayalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, dinlerin beslenme ve mutfak kültürü üzerindeki etkisini incelemektir. Aynı zamanda Hatay yöresinde yaşayan insanların farklı inanç sistemlerinin yeme içme diyetlerine etkilerini bularak din olgusunun bunda ne denli etkili olduğunu ortaya koyabilmektir. Çalışmamızda dinlerin gıdalar konusunda yasakları ve serbestlikleri nasıl ele aldığı kendi sistemiği içerisinde hangi maksat gözetilerek yer verdiği, mensuplarında buna ilişkin olarak nasıl yer edindiği anlatılmıştır.

3.2.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türk mutfak kültürünün en önemli yörelerinden olan, bu önemi UNESCO'nun "Dünyanın 26. Gastronomi Şehri" unvanı ile taçlandıran Hatay turizm yönünden de yüksek potansiyele sahiptir. Alanyazında yapılan çalışmalar gastronominin, turizm deneyiminin vazgeçilmez bir ögesi olduğunu ve bazen de temel seyahat motivasyonu olabileceğini göstermektedir (Yüncü, 2010).

Gastro turistler kültür turistleri sınıflamasına girmektedir. Bu tarz turistler gittikleri yerin tarihi, kültürel etkinlikleri ve doğal değerlerini de görüp deneyimlemek istemektedirler. Bu tarzdaki kültür ve sanat etkinlikleri turistik bölgelere önemli katkılar sağlamaktadır. Gastronomi hem ulusal hem de uluslararası boyutta turizm için önemli bir araçtır. Tarihi miraslar dışında yöreye özel gastronomik değerler de bölgelerin çekim kaynağı olabilmektedir (İlhan, 2011).

İslamiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik inancına mensup insanların aynı coğrafyada barış içerisinde huzur ve özgür bir biçimde yaşamaları örneklemnin çeşitliliği açısından oldukça ilginç bir durumdur, bununla birlikte mutfak kültürlerinin de her inanç mensubu için yabancı olmadığı görülmüştür. Buna rağmen gastronomik yönlerini ortaya koyabilmek açısından araştırma oldukça önemli olacaktır.

3.3.KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Bu çalışmada sadece Hatay ilinde (Antakya, İskenderun, Altınözü, Belen, Samandağ, Reyhanlı, Kırıkhan ilçeleri) yaşayan farklı inançlardaki (İslamiyet, Yahudilik ve Hristiyanlık) insanların gastronomi kültürüne dair düşünceleri, bu bölgedeki özel gün ve gecelerde tükettikleri ürünlere gösterdikleri hassasiyet tespit edilmiş, söz konusu dinlere mensup insanlarla anket çalışması yapılmıştır.

Araştırma verileri 01.09.2018 – 01.04.2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.4.YÖNTEM

Literatür tarama ve anket çalışması yöntemleri araştırmada elde edilecek bilgileri toplama metodu olarak kullanılmıştır.

3.4.1. Araştırma Modeli

Model, bir sistemin temsilcisidir. Modeller, temsil ettikleri sisteme oranla daha yalın olmaktadır. Model, “ideal” bir ortamın temsilcisi olup, yalnızca “önemli” görülen değişkenleri içine alacak şekilde, gerçek durumun özetlenmiş halidirler. Araştırma modeli, “...araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir. Bu koşulların düzenlenmesinde iki temel yaklaşım vardır. Bunlar tarama modelleri ve deneme modelleridir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemektedir. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir.

Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin görüşleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırma nicel verilere dayalı genel tarama

modelinde ve ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrenden, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama modelleridir. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2000).

Araştırmanın modeli dikkate alınarak ana hipotez ve alt hipotezler oluşturulmuştur. Hipotezlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Ana Hipotez

H_{null} = Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri düşüktür ($\bar{X}<2,60$).

H_a = Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri yüksektir ($\bar{X}>2,61$).

Alt Hipotezler

H_{null} = Dini inanç değişkenine göre, gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı ilişki yoktur ($p>0,05$).

H_{a1} = Dini inanç değişkenine göre, gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri arasında anlamlı ilişki vardır ($p<0,05$).

H_{null} = Cinsiyet, Yaş, Gelir Durumu, Eğitim Durumu, Meslek değişkeni, dini inanç ve ikamet edilen ilçe değişkenine göre, gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları eşittir ($\mu_1 - \mu_2 = 0$).

H_{a2} = Cinsiyet, Yaş, Gelir Durumu, Eğitim Durumu ve Meslek değişkeni, , dini inanç ve ikamet edilen ilçe değişkenine göre, gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri evrenlerinin ortalamaları farklıdır ($\mu_1 - \mu_2 \neq 0$).

3.4.2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Anket çalışmaları sonucunda Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan vatandaşlardan n=300 geçerli anket formu elde edilmiştir. Bu anketlerin demografik verilerine ilişkin istatistikler Tablo 3,1’de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Demografik Verilerine İlişkin İstatistikler

Değişkenler	Müslüman	f	Yahudi	f	Hristiyan	f	Frekans	Yüzde
Dini İnanç Durumu	133	44,3	86	28,7	81	27,0	300	100
Cinsiyet								
Kadın	73	24,3	59	19,7	52	17,3	184	61,3
Erkek	60	20	27	9	29	9,7	116	38,7
Yaş								
18-30 Yaş	38	12,6	17	5,7	17	5,7	72	24,0
31-44 Yaş	43	14,3	34	11,3	26	8,7	103	34,3
45 Yaş ve Üzeri	52	17,3	35	11,7	38	12,7	125	41,7
Gelir Durumu								
Alt Gelir	37	12,3	26	8,6	21	7	84	28,0
Orta Gelir	66	22	27	9	41	13,7	134	44,7
Üst Gelir	30	10	33	11	19	6,3	82	27,3
Medeni Durum								
Bekâr							145	48,3
Evli							155	51,7
Eğitim Durumu								
Okuryazar Değil	44	14,6	4	1,3	24	8	72	24,0
İlköğretim	21	7	61	20,3	26	8,7	108	36,0
Ortaöğretim	33	11	16	5,35	16	5,35	65	21,7
Lisans ve Üzeri	35	11,6	5	1,7	15	5	55	18,3
İl Dışında Yaşama								
Hayır							49	16,3
1-4 Yıl							71	23,7
5-9 Yıl							89	29,7
10 Yıl ve Üzeri							91	30,3
Meslek Durumu								
Kamu Sektörü	26	8,6	21	7	27	9	74	24,7
Özel Sektör	51	17	8	2,7	16	5,3	75	25,0
Serbest Meslek	36	12	23	7,7	28	9,3	87	29,0
Diğer (çalışmıyor, emekli vb.)	20	6,7	34	11,3	10	3,3	64	21,3
İkamet Durumu								
Antakya	8	2,6	26	8,7	15	5	49	16,3
İskenderun	9	3	22	7,4	8	2,6	39	13,0
Altınözü	20	6,7	16	5,3	15	5	51	17,0
Belen	25	8,4	4	1,3	10	3,3	39	13,0
Samandağ	24	8	5	1,7	15	5	43	14,7
Reyhanlı	22	7,33	13	4,33	10	3,33	45	15,0
Kırıkhan	25	8,3	0	0	8	2,7	33	11,0
Toplam	133	44,3	86	28,7	81	27,7	300	100

Araştırmaya katılan Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların cinsiyet değişkenine göre dağılımları Tablo 3.1’de incelendiğinde kadınların oranı % 61,3 erkeklerin oranı % 38,7’dir. Yaş dağılımlarının % 24,0’ı 18-30 yaş, % 34,3’ü 31-44 yaş, %41,7’si 45 yaş ve üzeridir. Gelir durumu dağılımlarının % 28,0’ı alt gelir, % 44,7’si orta gelir, % 27,3’ü üst gelir grubudur. Medeni durum dağılımlarının % 48,3’ü bekâr, % 51,7’si evlidir. Eğitim durumu dağılımlarının % 24,0’ı okuryazar değil % 36,0’ı ilköğretim, % 21,7’si ortaöğretim % 18,3’ü lisans ve üzeri mezunudur. Araştırmaya katılanların % 16,3’ü Hatay ili dışında yaşamamıştır. % 23,7’si 1-4 yıl, % 29,7’si 5-9 yıl, % 30,3’ü 10 yıl ve üzeri Hatay ili dışında yaşamıştır. Meslek durumu dağılımlarının % 24,7’si kamu sektörü, % 25,0’ı özel sektör, % 29,0’ı serbest meslek ve % 21,3’ü diğer (çalışmıyor, emekli ve öğrenci) meslek grubundadır.

3.4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçeği” geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; vatandaşların cinsiyeti, yaşı, gelir durumu, medeni durumları, dini inançları, eğitim durumları, yaşadıkları ilçeler, Hatay dışında başka bir yerde yaşayıp, yaşamadıkları Hatay dışında yaşama süresi, yeme alışkanlığını etkileyen sağlık sorunu varlığı ve mesleğe ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde 47 soru beşli likert tarzda oluşturulmuştur. Sorular tez danışmanı ve uzman görüşleri alınarak, problem durumunu kapsayan kapsam geçerliliği temel alınarak oluşturulmuştur (EK.A).

3.4.4. Verilerin Çözümü

Ölçek aracılığıyla toplanan veriler, SPSS 22.0, paket programına kaydedilip ve veriler analiz edilmiştir. Normallik için Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi normallik varsayımı için kullanılmıştır. Ardından, araştırmada basıklık ve çarpıklık kritik değeri $\pm 2,58$ olarak belirlenmiştir. Eşit Varyans sınaması için Levene testine başvurulmuştur. Gözlem sayısı $n=300$ olduğu için veri seti için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 3.2’de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Veri Seti Normallik Testi Analiz Sonuçları

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık

Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri	,072	300	,005
---	------	-----	------

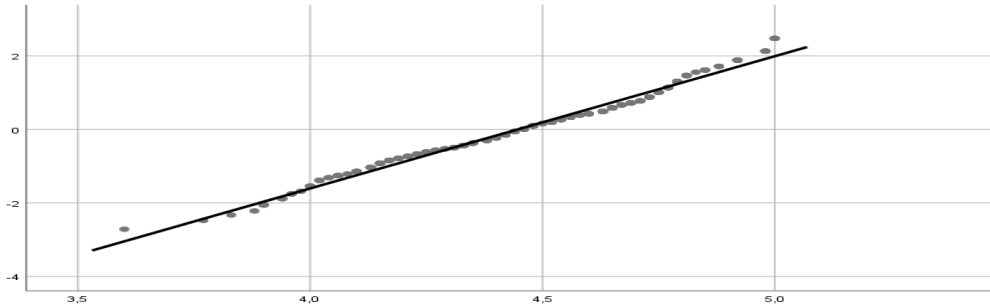
Tablo 3.2 incelendiğinde Kolmogrov-Simirnov İstatistik değerinin gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçeği ölçüm veri Seti için,072 ve anlamlılık değerinin $p < 0,05$ olduğu görülmektedir. 300 kişinin katıldığı ankette% 5 anlamlılık düzeyine göre veri setinin anlamlılık değerleri % 5'ten küçük olduğu için veriler normal dağılmamaktadır. Bu nedenle çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Veri setlerinin basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 3.3'de yer almaktadır.

Tablo 3.3. Veri Seti Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	İstatistik	Standart Hata
Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Veri Seti		
Çarpıklık	-,227	,141
Basıklık	-,642	,281

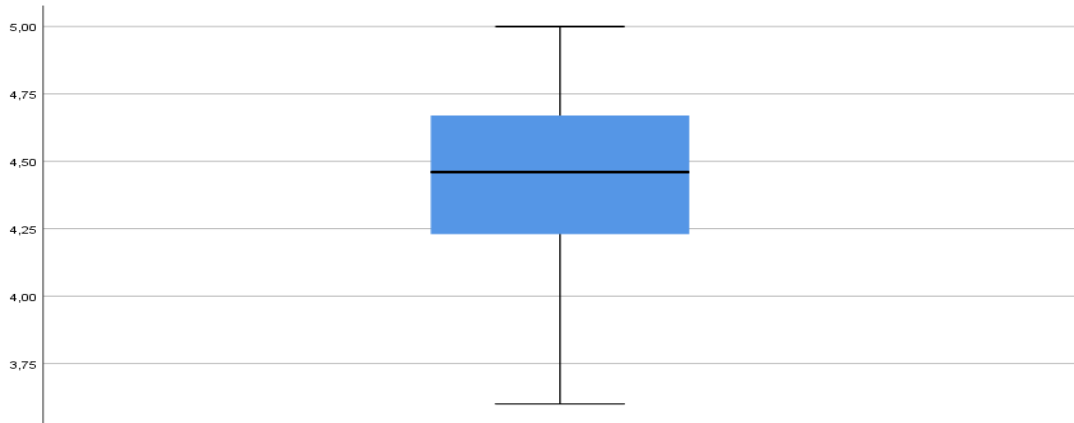
Tablo 3.3 incelendiğinde gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm veri setinin çarpıklık ve basıklık katsayılarının $\pm 2,58$ arasında olduğu görülmektedir.

Ölçeklere ilişkin q-q pilot grafiğişekil 3.1'de yer almaktadır.

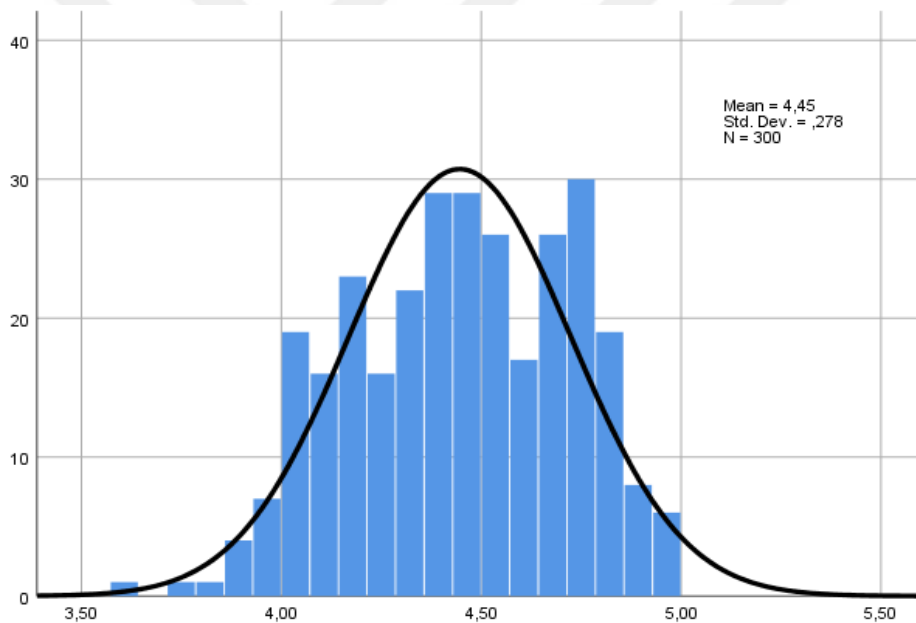
Şekil 3.1. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Q-Q Pilot Grafiği

Ölçeklere ilişkin uç değerler grafiğişekil 3.2'de yer almaktadır.

Şekil 3.2. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Uç Değerler Grafiği

Ölçeklere ilişkin frekans dağılım grafiğişekil 3.3'de yer almaktadır.

Şekil 3.3. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Frekans Dağılım Grafiği

Yukarıdaki tablo ve şekiller bütün olarak değerlendirildiğinde Tip I ve Tip II hataya düşülmemesi için normal dağılım, parametrik analizlerin yapılmasının uygun olacağı görülmektedir. Ancak grup homojenlikleri ve eşit varyans şartları sağlanamadığından fark testleri için Kruskal Wallis H Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

[-H_a-] Betimsel istatistik bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlamaktadır.

Bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilen durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da objelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlayan süreçtir (Büyüköztürk, 2005).

[-H_{a2-3-4-5}] Ki-Kare Bağımsızlık Testi, iki veya daha fazla değişken grubu arasında ilişki bulunup bulunmadığını incelemek için kullanılmaktadır (Kalaycı ve ark. 2010).

[-H_{a6}] Kruskal Wallis Tekniği, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmektedir. Mann Whitney U Testi, iki ilişkisiz örneklemde elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmektedir (Büyüköztürk, 2005).

Araştırmanın anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, araştırma sorularına uygun olarak tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

4.1. Ankete Katılan Bireylerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ankete katılan bireylerin cinsiyet durumu dağılımı Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Ankete Katılan Bireylerin Cinsiyet Durumu

CİNSİYET	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
Kadın	73	54,88	59	68,60	52	64,19	184	%61,3
Erkek	60	45,12	27	31,40	29	35,81	116	%38,7
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişiden 184’ü kadın 116’sı ise erkektir. Müslümanlarda kadın katılımcı oranı 73 kişi ile %54,88 erkek katılımcı oranı 60 kişi ile %45,12’dir. Yahudilerde kadın katılımcı oranı 59 kişi ile %68,60 erkek katılımcı oranı 27 kişi ile %31,40’dır. Hristiyanlarda kadın katılımcı oranı 52 kişi ile %64,19 erkek katılımcı oranı 29 kişi ile %35,81’dir. Bunun toplama oranı kadınlarda %61,3 erkeklerde %38,7’dir. Kadın ve erkek katılımcıların oranına bakıldığında kadınların ankete katılım düzeyinin erkek katılımcılardan daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların yiyecek sektöründe yalnızca tüketici değil aynı zamanda üretici konumda da olmalarına bağlanabilmektedir.

Ankete katılan bireylerin yaş durumu dağılımı Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Ankete Katılan Bireylerin Yaş Durumu

YAŞ DURUMU	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
18-30 Yaş	38	28,57	17	19,70	17	21	72	24,0
31-44 Yaş	43	32,34	34	39,60	26	32,09	103	34,3
45 Yaş ve Üzeri	52	39,09	35	40,70	38	47	125	41,7
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişiden 72'si %24 oranında 18-30 yaş aralığında, 103'ü %34,3 oranında 31-44 yaş aralığında, 125'i ise %41,7 oranında 45 yaş ve üzerindedir. Müslümanlardaki dağılımın çoğunluğu 45 yaş ve üzerinde olup 52 kişiyle %39,09 oranındadır. Yahudilerde de çoğunluk 35 kişide %40,70 ile 45 yaş ve üzerinde toplanmıştır. Hristiyanlara baktığımızda yaş durumu aralığı aşağıya düşmüş olup 26 kişide %32,09 ile 31-44 yaş aralığında toplanmıştır. Anket genelinde çoğunluğun 125 kişi ile %41,7 oranında 45 yaş ve üzerinde olduğu görülmüştür.

Ankete katılan bireylerin gelir durumu dağılımı Tablo 4.3'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Ankete Katılan Bireylerin Gelir Durumu

GELİR DURUMU	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
Alt Gelir	37	27,81	26	30,23	21	25,92	84	28,0
Orta Gelir	66	49,62	27	31,39	41	50,61	134	44,7
Üst Gelir	30	22,55	33	38,37	19	23,45	82	27,3
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişiden 84'ü alt gelir seviyesindeyken 134'ü orta gelir seviyesinde 82'si de üst gelir seviyesindedir. Ankete katılan Müslümanlardan en fazla payı 66 kişi ile %49,62'lik orta gelir seviyesi almıştır. Yahudilerden katılım oranlarının dağılımı birbirine yakın olmakla beraber en fazla payı 33 kişi ile %38,37'lik üst gelir seviyesi almıştır. Hristiyanlara baktığımız zaman 41 kişi ile en fazla payı %50,61'lik orta gelir

seviyesi almıştır. Gelir seviyelerine genel olarak bakıldığında en fazla payın 300 kişide 134 kişinin katılımıyla %44,7'lik oranda orta gelirli bireylere ait olduğu görülmüştür. Bunun sebebi insanların yaşam koşullarını ve buna bağlı olarak gelir düzeylerini toplum standardının üstünde veya altında göstermekten kaçınmaları olduğu düşünülmektedir.

Ankete katılan bireylerin eğitim durumu dağılımı Tablo 4.4'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Ankete Katılan Bireylerin Eğitim Durumu

EĞİTİM DURUMU	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
Okuryazar Değil	44	33	4	4,65	24	29,63	72	24,0
İlköğretim	21	15,8	61	70,94	26	32,09	108	36,0
Ortaöğretim	33	24,8	16	18,60	16	19,76	65	21,7
Lisans Ve Üzeri	35	26,4	5	5,81	15	18,52	55	18,3
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişiden 72'si okuryazar değilken 108 kişi ilköğretim mezunu, 65 kişi ortaöğretim mezunu, 55 kişi lisans ve üzerinden mezun olmuştur. Ankete katılan Müslümanlardan en fazla oranı 44 kişide % 33'lük bir pay ile okuryazar olmayanlar almıştır. Yahudilerde ise 61 kişide %70,94'lük bir oran ile en fazla oranı ilköğretim mezunları almıştır. Hristiyanlara baktığımız zaman 26 kişide %32,09 'luk pay ile en fazla payı ilköğretim mezunu olanların aldıkları görülmüştür. Ankete katılım oranı ile okuryazarlık arasındaki ilişkiye baktığımız zaman toplamda en fazla pay 108 kişi ile %36 'lık oran ile ilköğretim mezunlarıdır. Bunu 72 kişi ile % 24'lük okuryazar olmayanların oranı izlemektedir.

Ankete katılan bireylerin meslek durumu dağılımı Tablo 4.5'de verilmiştir.

Tablo 4.5. Ankete Katılan Bireylerin Meslek Durumu

MESLEK DURUMU	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
Kamu Sektörü	26	19,54	21	24,41	27	33,33	74	24,7
Özel Sektör	51	38,34	8	9,30	16	19,75	75	25,0

Serbest Meslek	36	27,06	23	26,74	28	34,56	87	29,0
Diğer(çalışmıyor, emekli, öğrenci vb.)	20	15,03	34	39,53	10	12,34	64	21,3
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişiden 74'ü %24,7 oranında kamu sektöründen, 75'i %25 oranında özel sektörden, 87'si %29 oranında serbest meslek grubundan olduğu görülmektedir. Kalan 64'ü ise emeklilik, öğrenci olma gibi sebepler dolayısıyla %21,3 oranında diğer kategorisindedir. Müslümanlardaki oranlara baktığımızda en fazla pay 51 kişi ile %38,34 özel sektör grubundadır. Yahudilerde ise diğer kategorisi 34 kişi ile %39,53'lük bir pay almıştır. Hristiyanlarda 28 kişi ile %34,56 oranında serbest meslek grubunu 27 kişi ile %33,33 oranındaki kamu sektörü takip etmektedir. Bu oranları etkileyen hususların birisi de Hatay'da yaşayan insanların aynı zamanda yurt dışı bağlantılı çalışması olabilmektedir.

Ankete katılan bireylerin ikamet durumu dağılımı Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Ankete Katılan Bireylerin İkamet Durumu

İKAMET DURUMU	MÜSLÜMAN		YAHUDİ		HRİSTİYAN		TOPLAM	
	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%	Serbestlik Derecesi	%
Antakya	8	6,01	26	30,23	15	18,51	49	16,3
İskenderun	9	6,76	22	25,58	8	9,87	39	13,0
Altınözü	20	15,03	16	18,60	15	18,51	51	17,0
Belen	25	18,79	4	4,65	10	12,34	39	13,0
Samandağ	24	18,04	5	5,81	15	18,51	43	14,3
Reyhanlı	22	16,54	13	15,11	10	12,34	45	15,0
Kırıkhan	25	18,79	0	0	8	9,87	33	11,0
Toplam	133	%100	86	%100	81	%100	300	%100

Ankete katılan 300 kişinin 49'u Antakya ilçesinden, 39'u İskenderun ilçesinden, 51'i Altınözü ilçesinden, 39'u Belen ilçesinden, 43'ü Samandağ ilçesinden, 45'i Reyhanlı ilçesinden ve 33'ünün Kırıkhan ilçesinden olduğu görülmüştür. Müslümanlardaki katılımın büyük çoğunluğu Belen ve Kırıkhan ilçelerinden 25'er kişinin katılımıyla

%18,79'luk bir oranda olmuştur. Bunu 24 kişi ile 18,04'lük orandaki Samandağ ilçesi izlemektedir. Yahudilerde en fazla pay ise 26 kişi ile %30,23 oranında Antakya ilçesinden olmuştur. Hristiyanlara baktığımızda en fazla payı Antakya, Altınözü ve Samandağ ilçelerinin 15'er kişinin katılımıyla %18,51'lik payı aynı oranda paylaştığı görülmüştür. Yahudi katılımcıların Antakya ve İskenderun gibi ilçelerde yoğun olarak yaşamaları dikkat çekmektedir.

4.2. Ana Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri dağılımlarına ilişkin betimsel istatistik analiz sonuçları Tablo 4.7'de yer almaktadır.

Tablo 4.7. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verilerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçüm Verileri	Minimum	Maksimum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri	3,60	5,00	4,45	0,28

n=300 gastronomi ve dini İnanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri Crombach's Alfa=.926, Ölçekte 1=Asla ve 5= Daima anlamındadır Friedman çift yönlü Anova testine göre $\chi^2= 1814.650$ p=.000 F= 45.270, p=.000 sonuçlar istatistiksel bakımdan anlamlıdır.

Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri $4,45 \pm 0,28$ bulunmuştur. Bu bulgu, araştırmaya katılan deneklerin gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü algılarının yüksek olduğunu göstermektedir. Standart sapma değerlerine bakıldığında gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verilerinin 0,28 olduğu görülmektedir. Bu değerler verilerin homojen dağıldığını göstermektedir. Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verilerinin dağılımları incelendiğinde Friedman Testi [$\chi^2= 1814.650$ p=.000] ile F Testi [F= 45.270, p=.000] anlamlı bulunmuştur. Bu da verilerinin dağılımlarının kendi içerisinde tutarlı olduğunu göstermektedir. Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri Crombach's Alfa=.926 çıkmıştır. Bu da ölçüm verilerinin güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Genel olarak betimsel istatistik referans aralıkları incelendiğinde; gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri $\bar{X} > 2,61$ 'den büyük bulunmuştur. Dolayısıyla sıfır (null) hipotezi reddedilerek, alternatif hipotez kabul edilmiştir.

H_{null} = Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri düşüktür ($\bar{X} < 2,60$).

H_a = Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri yüksektir ($\bar{X} > 2,61$).

4.3. Birinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin faktörleri bulgulamayı amaçlayan anket sonuçları ile bunların yorumlanmasına yer verilmeye çalışılmıştır. Anket soruları Hatay ilinde 300 kişiye dağıtılmıştır. Anket soruları katılımcıların din, cinsiyet, yaş, eğitim, ikamet ve gelir durumları gibi kişisel bilgilerin birinci bölümde sorulmasıyla başlayıp 47 soruluk ikinci bölüm ile devam etmektedir. Anket örneği EK.A'dadır.

Ankete katılan bireylerin anket sorularına verdiği yanıtların istatistiki sonuçları karşılaştırmalı olarak Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürü Ölçüm Verileri Ki-Kare Sonuçları

Yemek seçirim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,226	133	,005	,675	86	,005	,151	81	,005
Yemek Seçimime Sebze Türleri Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,159	133	,005	,169	86	,005	,065	81	,005
Yemek Seçimime Et Çeşitleri Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,502	133	,005	,76	86	,005	,244	81	,005

Yemek Seçimime Alışkanlıklarım Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,578	133	,005	,464	86	,005	,260	81	,005

Tablo 4.8.'in Devamı

Yemek Seçimime İnançlarım Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,221	133	,005	,946	86	,005	,255	81	,005
Yemek Seçimime Ailevi Gelenekler Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,612	133	,005	,187	86	,005	,741	81	,005
Yemek Seçimime Başkalarının Tavsiyeleri Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,004*	133	,005	,005*	86	,005	,594	81	,005
Yemek Seçimime Yaşadığım Şehir Etki Eder	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,224	133	,005	,568	86	,005	,688	81	,005
Ailemde Özel Gün Ve Gecelelere Has Sofralar Kurulur	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,314	133	,005	,272	86	,005	,135	81	,005
Ailemde Dini Bayramlara Has Sofralar Kurulur	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,270	133	,005	,812	86	,005	,453	81	,005
Özel Günlerde Komşularımın Geleneksel Ürünler İkram Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,293	133	,005	,954	86	,005	,480	81	,005
Evde Yapılan Yemeklerde Varsa Uyguladığım Perhize Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,254	133	,005	,590	86	,005	,169	81	,005

Evde Yapılan Yemeklerde Alışkanlıklarına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,554	133	,005	,524	86	,005	,043	81	,005

Tablo 4.8.'in Devamı

Evde Yapılan Yemeklerde Maddi Gücümün Elverişliliğine Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,731	133	,005	,945	86	,005	,465	81	,005
Evde Yapılan Yemeklerde İnançlarıma Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,463	133	,005	,989	86	,005	,265	81	,005
Dışarıdan Yediğim Yemeklerde Alışkanlıklarına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,475	133	,005	,348	86	,005	,793	81	,005
Dışarıda Yediğim Yemeklerde İnançlarıma Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,352	133	,005	,104	86	,005	,194	81	,005
Restoran Seçimime Etki Eden Kriterlerim Vardır	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,101	133	,005	,015	86	,005	,516	81	,005
Restoranlarda Yemeği Kimin Yaptığına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,059	133	,005	,141	86	,005	,690	81	,005
Yediğim Yemeği Dini Hassasiyetlerimizi Bilen Bir Aşçının Yapmasına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,486	133	,005	,508	86	,005	,499	81	,005
Yediğim Yemeği Aynı İnanca Sahip Olduğum Birinin Yapmasına Dikkat Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,430	133	,005	,577	86	,005	,908	81	,005

Beslenme Alışkanlıklarım Popüler Kültürden Etkilenir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,054	133	,005	,710	86	,005	,822	81	,005
Beslenme Alışkanlıklarım Yaşadığım Bölgeden Etkilenir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,827	133	,005	,740	86	,005	,394	81	,005
Besleme Alışkanlıklarım Eşimden Etkilenir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,585	133	,005	,505	86	,005	,176	81	,005
Beslenme Alışkanlıklarım Dostlarımdan Etkilenir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,828	133	,005	,737	86	,005	,111	81	,005
Beslenme Alışkanlıklarım Komşularımdan Etkilenir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,652	133	,005	,474	86	,005	,687	81	,005
Beslenme Alışkanlıklarımı Eğitim Düzeyim Etkiler	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,433	133	,005	,615	86	,005	,831	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlar Yaşar	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,415	133	,005	,257	86	,005	,801	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlar Yaşar	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,183	133	,005	,061	86	,005	,181	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,258	133	,005	,996	86	,005	,001*	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla İkrâm Ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,611	133	,005	,749	86	,005	,092	81	,005

Tablo 4.8.'in Devamı

Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,226	133	,005	,743	86	,005	,606	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,465	133	,005	,396	86	,005	,394	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla İnkam Ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum.	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,219	133	,005	,270	86	,005	,060	81	,005
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,213	133	,005	,048	86	,005	,183	81	,005
Türünden Emin Olduğum Eti Tüketirim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,859	133	,005	,613	86	,005	,146	81	,005
Deniz Ürünlerini Tüketirken Seçici Davranırım	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,004*	133	,005	,001*	86	,005	,431	81	,005
Balık Türlerini Tüketirken Seçici Davranırım	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,229	133	,005	,836	86	,005	,210	81	,005
Konaklama İşletmeleri Seçerken Dini İnançma Uygun Olanları Tercih Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,863	133	,005	,594	86	,005	,106	81	,005
Tatil Planlarımı Dini İnançım Ekseninde Düzenlerim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,009	133	,005	,598	86	,005	,076	81	,005

Tablo 4.8.'in Devamı

Yeni Lezzetler Denemeye Açığıdır	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,209	133	,005	,382	86	,005	,362	81	,005
Bildiğim Reçeteleri (Tarifleri) Üst Kuşaklarımdan Öğrendim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,356	133	,005	,086	86	,005	,016	81	,005
Bildiğim Reçetelerin (Tariflerin) Alt Kuşaklara Aktarılmasına Özen Gösteririm	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,314	133	,005	,002*	86	,005	,003*	81	,005
Alkol Tüketirim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,294	133	,005	,142	86	,005	,025	81	,005
Hazır Ürünlerdeki Dini İbarelere (Helal Gıda, Koşer Vb.) Dikkate Ederim	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,170	133	,005	,406	86	,005	,032	81	,005
Sofra Düzen Ve Adabımı Dini İnançlarım Etkiler. (Yemek Duası, Sağ Elle Yemek, Sofrada Konuşmamak Vb.)	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,190	133	,005	,742	86	,005	,457	81	,005
Dini İnançlar Mutfak Kültürlerini Ve Bölge Turizmını Geliştirir	İslamiyet			Yahudilik			Hristiyanlık		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik derecesi	Anlamlılık
	,380	133	,005	,501	86	,005	,663	81	,005

Tablo 4.8 incelendiğinde,005 anlamlılık değerini dört önermenin sağladığı görülmektedir. Diğer önermelere yüksek oranda genellikle ve daima cevabı verilmesine rağmen istatistiki bakımdan anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Önermelere verilen yanıtların dağılımına ilişkin tablolar ekler kısmında yer almaktadır (EK B).

Din Durumu Değişkenine göre istatistiksel veriler incelendiğinde ‘yemek seçimime başkalarının tavsiyeleri etki eder’ önermesinde Müslümanlarda ve Yahudilerde anlamlı

ilişki bulunmuştur. Müslümanların %64,7 si genellikle, Yahudilerin %73,3'ü daima yanıtını vermişlerdir (EK B).

Din Durumu Değişkenine göre istatistiksel veriler incelendiğinde ‘yaşadığım bölgede farklı inanca sahip insanlarla komşuluk ederim’ önermesinde Hristiyanların vermiş oldukları yanıtlarda anlamlı ilişki bulunmuştur. Hristiyanların %67,9'u genellikle yanıtını vermişlerdir (EK B).

Din durumu değişkenine göre, deniz ürünlerini tüketirken seçici davranırım önermesinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Müslümanlarda %68,4 ve Yahudilerde %64,0 daima seçenekleri en yüksek yanıtlar olmuştur (EK: 4). Deniz ürünleri tüketimi inançların haram/helal sayma konusunda çekimser kaldığı, farklı yorumlar geliştirdiği bir konudur. Yahudilik'te yiyecek içecek yasakları çok önemlidir ve bunlar doğrudan şariat hükümleri (mitzva) kavramıyla ilişkilendirilmektedir. İbrânîce'de nelerin yenip nelerin yenmeyeceğiyle ilgili olarak kullanılan kelime “uygun olma” anlamında kaşrutur. Bundan türetilen kaşer “helâl yiyecek” demektir. Etleri helâl olan hayvanlar temiz (tahor), yasak olan hayvanlar murdar (tame) ve iğrençtir (tovea) (www.islamansiklopedisi.com). Buradan yola çıkarak yine Yahudi din kaynaklarına bakıldığı zaman; deniz ürünlerinden yüzgeçli/solungaçlı ve pullu olan her şey helâldir. Kabuklu deniz ürünleri haramdır (www.islamansiklopedisi.com). Yahudilerin bu önermede daima yanıtını vermeleri inanç perspektiflidir. İslam kaynaklarına bakıldığı zaman; Hanefi mezhebi, zikredilen naslarda helal olduğu belirtilen “deniz hayvanları” ifadesiyle balık türünün kastedildiği, dolayısıyla balık sınıfına girmeyen midye, kalamar, yengeç, ıstakoz, karides gibi deniz hayvanlarının helal olmadığı görüşünü benimsemiştir (www.kurul.diyaret.gov.tr). Bu sebeple deniz ürünleri seçicilik gösterilen gıdalardan olmuştur. Ancak başka mezheplerin sert olmayan veya helal sayan yorumları Müslümanlar içinde deniz ürünleri tüketimini artıran sebeplerden olmuştur.

Din Durumu Değişkenine göre istatistiksel veriler incelendiğinde ‘bildiğim reçetelerin (tariflerin) alt kuşaklara aktarılmasına özen gösteririm’ önermesine vermiş oldukları yanıtlarda Yahudi ve Hristiyanlarda anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yahudilerin %59,3'ü daima, Hristiyanların %59,5'i genellikle yanıtını vermişlerdir (EK B).

4.4. İkinci Hipoteze İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Cinsiyet, Yaş, Gelir Durumu, Eğitim Durumu, Meslek, Dini İnanç ve İkamet Edilen Yer değişkenine göre, gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri arasında farkları ilişkin yapılan Mann Whitney U testi ve Kruskall Wallis H testi analiz sonuçları Tablo 4.9'da yer almaktadır.

Tablo 4.9. Bağımsız Değişkenlerle Gastronomi ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürünün Oluşumunun Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi ve Kruskall Wallis H Testi Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Mean±SD	Test	p değeri	Fark
Cinsiyet				
Kadın	4,47±0,25	U=9315,000	,064	
Erkek	4,40±0,31			
Yaş				
18-30 Yaş	4,51±0,28	H=7,218	,027	
31-44 Yaş	4,40±0,26			
45 Yaş ve Üzeri	4,44±0,27			
Gelir Durumu				
Alt Gelir	4,45±0,26	H=,019	,990	
Orta Gelir	4,44±0,30			
Üst Gelir	4,44±0,27			
Eğitim Durumu				
Okur Yazar Değil	4,44±0,28	H=2,794	,425	
İlköğretim	4,47±0,26			
Ortaöğretim	4,39±0,30			
Lisans ve Üzeri	4,48±0,25			
Meslek Durumu				
Kamu Sektörü	4,51±0,25	H=8,311	,040	
Özel Sektör	4,37±0,28			
Serbest Meslek	4,45±0,28			
Diğer	4,43±0,27			
Dini İnanç				
İslamiyet	4,24±0,24	H=195,773	,325	
Hristiyan	4,46±0,17			
Yahudilik	4,76±0,12			
İkamet Edilen Yer				
Antakya	4,01±0,10	H=292,774	,217	
İskenderun	4,21±0,24			
Altınözü	4,37±0,14			
Belen	4,48±0,13			
Samandağ	4,60±0,14			
Reyhanlı	4,73±0,13			
Kırıkhan	4,86±0,18			

Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürünün oluşumuna ilişkin algı düzeyleri arasında farkları ilişkin yapılan Mann Whitney U testi analiz sonuçları Tablo 4,9'da incelendiğinde; Cinsiyet değişkenine göre, cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur [$U=9315.000$ $p>0,05$]. Ancak algı düzeylerinde kadınların lehine bir artış söz konusudur.

Gelir durumu ve eğitim durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Eğitim durumu değişkeninde eğitim grupları arasında lehine anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Meslek durumu değişkeninde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur. Kamu sektöründe çalışanların algı düzeylerinde lehine bir artış söz konusudur.

Dini inanç değişkeninde bütün din grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ancak Yahudi grubunda diğerlerine oranla algı düzeyi lehine bir artış söz konusudur.

İkamet edilen yer değişkenine göre anlamlı farklılık bütün ilçeler bazında yaşanmamaktadır. Ancak Reyhanlı ve Kırıkhan ilçesindeki katılımcıların lehine bir artış söz konusudur.

Yaş değişkeninde anlamlı farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde; araştırmaya katılan deneklerin gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü algı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Standart sapma değerlerine bakıldığında gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri homojen dağılmıştır. Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verilerinin dağılımları incelendiğinde Friedman Testi ile F Testi anlamlı bulunmuştur. Bu da verilerinin dağılımlarının kendi içerisinde tutarlı olduğunu göstermiştir. Gastronomi ve dini inanç etkileşimi üzerinden mutfak kültürü ölçüm verileri güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda anket yaptığımız insanlarla üç semavi dinden şer'i bilgiler verecek olursak öncelikle Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet dinlerinin yeme-içme hassasiyetlerini karşılaştıracak olursak; grupların ortak bir paydada buluştukları söylenebilmektedir.

Genel olarak birinci hipoteze (dini inanç değişkenine göre) ilişkin tablolar incelendiğinde anketin önermelerinin tamamına yakını istatistiksel bakımdan anlamlı bulunmamıştır. Din ve mutfak kültürü arasındaki güçlü bağı kanıtlar nitelikte sonuç elde edilememiştir.

Yemek seçimime başkalarının tavsiyeleri etki eder önermesinde Müslümanlarda ve Yahudilerde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bunun nedeni Müslüman ve Yahudilerde yeme-içme kurallarına ilişkin kurallar daha keskin olması sebebiyle diğer mensupların tavsiyelerine uyabilecekleri ihtimali söz konusu olabilmektedir.

Yaşadığım bölgede farklı inanca sahip insanlarla komşuluk ederim önermesinin Hristiyanlarda anlamlı olmasının nedeni içerisinde yaşadıkları yoğun Müslüman nüfusuyla olumlu ilişkiler kurmaları gösterilebilmektedir.

Bildiğim reçetelerin (tariflerin) alt kuşaklara aktarılmasına özen gösteririm önermesine vermiş oldukları yanıtlarda Yahudi ve Hristiyanlarda anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yahudilerin kendi kültürlerine önem vermeleri ve Hatay'da sayısı azalan Yahudi cemaatinde bu kültürün korunmasındaki gösterilen hassasiyetin bir göstergesi

olabilmektedir. Hristiyan grubunda anlamlı olmasının nedeni yine aynı hassasiyet olduğu söylenebilmektedir.

Dünden bugüne Hatay'da yaşayan semavi dinlere mensup insanlar her zaman çok kültürlü bir ortamda yaşamalarına rağmen bir arada yaşama tecrübesi üst bir Hataylı kimliği oluşturarak bu çeşitlilik içerisinde örnek gösterilebilecek kentlerden biri haline gelmiştir. Araştırmamızda farklı inanıştaki insanların; yaşadığım bölgede farklı etnik kökene sahip insanlar yaşar, yaşadığım bölgede farklı inanca sahip insanlarla ikram ve yiyecek alışverişinde bulunurum, yaşadığım bölgede farklı inanca sahip insanların yaptığı yemeklerin reçetesini (tarifini) alırım, yaşadığım bölgede farklı etnik kökene sahip insanlarla komşuluk ederim, yaşadığım bölgede farklı etnik kökene sahip insanlarla ikram ve yiyecek alışverişinde bulunurum, yaşadığım bölgede farklı etnik kökene sahip insanların yaptığı yemeklerin reçetesini (tarifini) alırım anket sorularına yüksek katılımlı yanıtlar vermesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Dini inanç değişkeninde bütün din grupları arasında anlamlı farklılık yaşanmamaktadır. Ancak Yahudilik dinine mensup katılımcıların lehine bir artış söz konusudur. Müslümanlar ile Yahudiler her ne kadar din/mutfak bağlamı yönünden birbirlerine benzeseler dahi ankete katılan dini gruplar arasında Hristiyanlar ve Müslümanların yanıtlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir.

Hatay ili kozmopolit mutfağının turizm sektörüne artı değer olarak kazandırılması hem maddi olarak getirisi hem de yöreye has kültürel özelliklerin hayatta kalması ve gelişmesi yönünden elzemdir. Bu perspektifle;

- Hatay mutfağının yiyecek içecek işletmeleri ve şefleri ile oluşturulan mutfak kurslarının, yemek gösterilerinin ve yarışmalarının çoğaltılmasının,
- Gastronomisiyle ünlü Hatay'ın kendine özgü yemeklerin ve alan çalışmasında gözlemlediğimiz kadarıyla neredeyse unutulacak çeşitli yemeklerin de unutulmaması için reçetelerin oluşturulması, bir kaynakta toplanmasının,
- Yılda bir düzenlenecek festival ve fuarların özellikle yabancı turistlere ulaşmakta etkili bir reklam aracı olarak kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, meslek kuruluşları, dernekler, işletmeler ve üniversitenin ortaklığında hizmet sektörünün geliştirilmesi ve standartların oluşturulması sağlanmalıdır.

Coğrafi işaret, menşe, mahreç gibi standardizasyon çalışmalarının geliştirilerek turistler için mobil uygulama hazırlanmalıdır.

Çalışmamız konu ve sınırlılıkları itibariyle Hatay'da yaşayan farklı inançlara sahip insanların hem yeme içme kültürünü hem de bu kültürü oluşturan dini değerleri incelediğinden dolayı bu çalışmamız farklı il ve yöreler içinde yapılabilir.

Araştırmada gastronomi ve dini inanca dair soru yanıtları incelenmiştir. Ancak Hatay'ın yalnızca gastronomi alanında değil doğa ve tarihi güzelliklerinin de ön planda bulunan bir yer olması nedeniyle turizm destinasyonları olarak tercih edilmesinde ya da seyahat motivasyonunda hangi derecede öneme sahip olduğunun belirlenmesine yönelik araştırmaların artırılması ve her iki turizm ayağının ortaklaşa organize edilmesi fark oluşturacaktır.

KAYNAKLAR

ABDULBAKİ, M.F. (2011). El-lü'lüü Ve'l-Mercan Buhari ve Müslim'in İttifak Ettiği Hadisler, Tercüme: Yıldırım, H., Sağlam Yayınevi, İstanbul.

ALONSO, A. D. ve LIU, Y. (2011). The Potential for Marrying Local Gastronomy and Wine: The Case of the Fortunate Islands". International Journal of Hospitality Management, ss: 30.

ALTUNIŞIK, R., COŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU, S., & YILDIRIM, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya Yayıncılık, ss:134-138-140

ARMAĞAN, Mustafa. (2006). İnsan Yüzlü Şehirler, Timaş Yayınları, Üçüncü baskı, İstanbul, ss: 199

BAŞEYMEZ, Fatma. (2009). Çok kültürlülük Açısından Hatay; Sosyolojik Bir Yaklaşım. Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. ss: 38-35

BAYRAKDAR, Mehmet. (2016). Üç Dinin Tarihi, Say Yayınları, İstanbul, ss: 218

BEŞİRLİ, H. (2012). Yemek Sosyolojisi, Phoenix Yayınevi-305, Ankara.

BİLGİLİ, Mesud Fani. (1939). Hatay Kültür Hayatı, İktisat Basımevi, Antakya, ss: 55

BUDAK, S. (2008). Antakya mutfağı, 1.Basım, Ankara: ATSO, ss: 78

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2005). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık, ss: 5-155-158.

CENGİZ, A. Koray. (2006). Dil-Kültür İlişkisi Açısından Hatay'da İki Dillilik, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay, ss: 23.

ÇAMURDAN, C. (1969). Kurtuluş Savaşında Doğu Kilikya Olayları. Adana, ss: 87

DEMİRCİ, Kürşat. (1991). "Hristiyanlık", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (I-XXVIII), Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, ss: 328-330

DİLSİZ, B. (2010). Türkiye'de Gastronomi ve Turizm (İstanbul Örneği), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss: 25

DOĞRUEL, Funda. (2005). "İnsanîyetleri Benzer", Hatay' da Çok etnili Ortak Yaşam Kültürü, İletişim Yayınları, İstanbul, ss: 10

ERDEM, M. (1998). İlahi Dinlerin Kutsal Kitaplarında Helal Ve Haram Anlayışı Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 37

FIĞLALI, Ethem Ruhi. (2008). "Günümüz İslam Mezhepleri" , İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir, ss: 6.

- GAYAN, Pamela. (1998). Food and Culture, New York, ss: 1
- GÜNDÜZ, Ş. (2007). "Giriş", Yaşayan Dünya Dinleri, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- GÜVENÇ, B. (1996). 'Yemek. Kültür ve Yemek Kültürü "Eskimeyen Tatlar, Türk Mutfak Kültürü, İstanbul, ss: 13-15-16
- HATİPOĞLU, A. (2010). İnançların Gastronomi Üzerindeki Etkileri: Bodrum'daki Beş Yıldızlı Otellerin Mutfak Yöneticilerinin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- İŞİK, İlker.(2016). Isauria'da Erken Hristiyanlık Dönemi Dini Faaliyetleri. Konya ss:89
- İLHAN,İ.(2011).Gastronomi: yeme içme bilim ve sanatı, internet kaynağı adresi: yemek.meltem.gen.tr/?yazi=19 (Erişim tarihi 17.04.2019)
- İNCİL, (2010). "İncil Çevirisi", Zirve Yayıncılık ve Dağıtım, İstanbul
- JEROME, W. N.,Pelto, H.G., Kandel, F.R. (1987). "An Ecological Approach to Nutritional Anthropology".Nutritional Anthropology, America, Redgrave Publishing Company, ss: 13
- KALAYCI, Ş., Albayrak, A. S., Eroğlu, A., Küçüksille, E., Ak, B., Karaatlı, M. (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARA, İ. (2006). HAMAS: Bir Direnişin Perde Arkası, İstanbul: RA Yayıncılık.
- KARASAR, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi (10.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, ss: 76-77-79-110-111
- KURAN-I KERİM, (2013). "Kur'an-ı Kerim Meali", Diyanet İşleri Başkanlığı Yay, 25,Ankara
- KOLUMAN, A. (2009). Dinler Ve Gıda İlkelden Semaviye, Uludağ Üniversitesi JournalFac. Vet. Med. 28(1), 25-32.
- KÖZLEME, O. (2012). İslam Mutfak Kültürü. Toplum Bilimleri Dergisi,6(11), 219-230.
- KÜÇÜK-Tümer G.-Küçük M. A. (2012). 'Dinler Tarihi', Berikan Yayıncılık, Ankara, ss: 385-396
- ÖZTAN, A. (2003). Et Bilimi Ve Teknolojisi, Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yayınları, Yayın No: 19, Ankara.
- RODEN, O. (2000). "Ortadoğuda Musevi Yemekleri". Ortadoğu Mutfak Kültürleri, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, ss: 153
- SCHİMMELE, Annamarie. (1993). Dinler Tarihine Giriş, Kırkambar Yayınları, İstanbul, ss: 117

SİNANOĞLU, Mustafa. (2001). “İslam: Giriş, Etimoloji ve Tanım”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C 23, İstanbul.

ŞAHİN, K. (2012). Hatay mutfak kültürü ve yemekleri, Hatay Valiliği Yayınları, No: 16, www.hatay.gov.tr adresinden erişilmiştir.

ŞAHİN, S. (2016). Turizmde Gastronominin Ürün Çeşitlendirme Stratejisi Olarak Kullanımı: Hatay Örneği. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ss: 192-194.

TEKİN, Mehmet. (2000). Hatay Tarihi, Atatürk Kültür Merkezi Bakanlığı Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, ss: 7-10-11- 21-23-45

TEZCAN, M. (2000). Türk Yemek Antropolojisi Yazıları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, ss: 1

TÜRK, H. (2002). Nusayrilik (Arap Aleviliği) ve Nusayrilerde Hızır İnanıcı, Ankara, Ütopya Yayınevi, ss: 6

TÜRK, Hüseyin. (2005). Nusayrilik -İnanç Sistemleri ve Kültürel Özellikleri, İstanbul: Kaktüs Yayınları, ss: 30

YABANCI, N. (2009). Dinlerin Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Etkileri, II. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu, Van.

YETKİN, Ömer. (2014). Yahudi Diasporası İletişim Stratejisi: Abd Örneği. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara, ss: 38

YÜNCÜ, H. (2010). Sürdürülebilir Turizm Açısından Gastronomi Turizmi ve Perşembe Yaylası, 10. Aybastr-Kabataş Kurultayı, Yerel Değerlerce Yayla Turizmi İçinde Şengel, S. (Ed.) Detay Anatolia Akademik Yayıncılık, Ankara, ss. 29-30-32-33-34- 18-3.

İnternet Kaynakçaları

<http://www.hatay.gov.tr/tarihsel-surec-icinde-hatay>

<http://www.hatay.gov.tr/aturk-ve-hatay>

<http://www.hatay.gov.tr/ben-sen-yok-biz-variz>

http://m.hatiab.org.tr/hatayda_sanayii

<http://www.hataydayatirim.com/sectorler.asp?HS=16&Sectorler=tarim-ve-hayvancilik>

<http://www.burclar.net>

<http://hataygastronomi.com/arsivler/3708>

http://isamveri.org/pdfdrq/D00064/1992_1/1992_1_ADAMB.pdf

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yahudilik>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yiyecek>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yiyecek>

<https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/987/yengec--istakoz--karides--kalamar-midye-kurbaga-vs--gibi-deniz-urunleri-yenir-mi->

EKLER

EK A. ANKET BİLGİLERİ

EK A.1: Anket Kişisel Bilgileri

Birinci Bölüm

Cinsiyet	Kadın ()	Erkek ()					
Yaş	18-24 ()	25-34 ()	35-44 ()	45+ ()			
Geliriniz	Sabit Gelirim Yok ()	Asgari Ücret ()	Orta ()	İyi ()	Çok İyi ()		
Medeni Durumunuz	Bekar ()	Evli ()					
Dini İnançınız						
Mezhebiniz						
Eğitim Durumunuz	Okur-Yazar Değilim ()	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()	Lisansüstü ()	
Hangi İlçede Ve Kaç Yıldır İkamet Ediyorsunuz ?	Antakya ()	İskenderun ()	Altınözü ()	Belen ()	Samandağ ()	Reyhanlı ()	Kırıkhan ()
Hatay Dışında Bir Yerde Yaşadınız Mı?	Hayır ()	1-4 Yıl ()	5-9 Yıl ()	10+ Yıl ()			
Mesleğiniz	Kamu Personeli ()	Özel Sektör ()	Çalışıyor ()	Serbest Meslek ()	Emekli ()	Öğrenci ()	

EK A.2: Anket Soruları**İkinci Bölüm**

Bu Bölümde Dini İnançlarınız ve Bu Doğrultuda Etkilenen Beslenme Alışkanlıklarınız İle İlgili Sorular Bulunmaktadır. Lütfen Aşağıdaki Soruları Kendi Fikirleriniz Doğrultusunda Eksiksizce Doldurunuz.

- 1)Daima**
2)Genellikle
3)Bazen
4) Sadece Özel Günlerde
5) Asla

Seçeneklerinden Birini Yanına (X) Koyarak İşaretleyiniz.

Soru No	Soru	Daima	Genellikle	Bazen	Sadece Özel Günlerde	Asla
1	Yemek Seçerim					
2	Yemek Seçimime Sebze Türleri Etki Eder					
3	Yemek Seçimime Et Çeşitleri Etki Eder.					
4	Yemek Seçimime Alışkanlıklarım Etki Eder.					
5	Yemek Seçimime İnançlarım Etki Eder.					
6	Yemek Seçimime Ailevi Gelenekler Etki Eder.					
7	Yemek Seçimime Başkalarının Tavsiyeleri Etki Eder.					
8	Yemek Seçimime Yaşadığım Şehir Etki Eder					
9	Ailemde Özel Gün Ve Gecelelere Has Sofralar Kurulur.					
10	Ailemde Dini Bayramlara Has Sofralar Kurulur.					
11	Özel Günlerde Komşularıma Geleneksel Ürünler İkram Ederim					
12	Evde Yapılan Yemeklerde Varsa Uyguladığım Perhize Dikkat Ederim.					
13	Evde Yapılan Yemeklerde Alışkanlıklarıma Dikkat Ederim					
14	Evde Yapılan Yemeklerde Maddi Gücümün Elverişliliğine Dikkat Ederim					
15	Evde Yapılan Yemeklerde İnançlarıma Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim					
16	Dışarıdan Yediğim Yemeklerde Alışkanlıklarıma Dikkat Ederim					
17	Dışarıda Yediğim Yemeklerde İnançlarıma Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim					
18	Restoran Seçimime Etki Eden Kriterlerim Vardır					
19	Restoranlarda Yemeği Kimin Yaptığına Dikkat Ederim					
20	Yediğim Yemeği Dini Hassasiyetlerimizi Bilen Bir Aşçının Yapmasına Dikkat Ederim					
21	Yediğim Yemeği Aynı İnanca Sahip Olduğum Birinin Yapmasına Dikkat Ederim.					

EK A.2'nin devamı

22	Beslenme Alışkanlıklarım Popüler Kültürden Etkilenir.					
23	Beslenme Alışkanlıklarım Yaşadığım Bölgeden Etkilenir					
24	Beslenme Alışkanlıklarım Eşimden Etkilenir					
25	Beslenme Alışkanlıklarım Dostlarımdan Etkilenir					
26	Beslenme Alışkanlıklarım Komşularımdan Etkilenir					
27	Beslenme Alışkanlıklarımı Eğitim Düzeyim Etkiler					
28	Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlar Yaşar					
29	Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlar Yaşar.					
30	Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim					
31	Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla İkrâm Ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum					
32	Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım					
33	Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim					
34	Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla İkrâm ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum.					
35	Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım					
36	Türünden Emin Olduğum Eti Tüketirim					
37	Deniz Ürünlerini Tüketirken Seçici Davranırım.					
38	Balık Türlerini Tüketirken Seçici Davranırım.					
39	Konaklama İşletmeleri Seçerken Dini İnançıma Uygun Olanları Tercih Ederim.					
40	Tatil Planlarımı Dini İnançım Ekseninde Düzenlerim.					
41	Yeni Lezzetler Denemeye Açığım.					
42	Bildiğim Reçeteleri (Tarifleri) Üst Kuşaklarımdan Öğrendim.					
43	Bildiğim Reçetelerin (Tariflerin) Alt Kuşaklara Aktarılmasına Özen Gösteririm.					
44	Alkol Tüketirim.					
45	Hazır Ürünlerdeki Dini İbarelere (Helal Gıda, Koşer Vb.) Dikkat Ederim.					
46	Sofra Düzen ve Adabımı Dini İnançlarımdan Etkiler. (Yemek Duası, Sağ Elle Yemek, Sofrada Konuşmamak Vb.)					
47	Dini İnançlar Mutfak Kültürlerini Ve Bölge Turizmini Geliştirir.					

EK. A.3 Anket Onay Formu**Üçüncü Bölüm****Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu**

Bu Araştırma Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gastronomi Ve Mutfak Sanatları Öğrencisi Mehmet TAŞKIN Tarafından Yüksek Lisans Tez Araştırması Kapsamında Yapılmaktadır. Bu Çalışmaya Katılmak Tamamen Gönüllülük Esasına Dayanmaktadır. Çalışmaya Katılmama Veya Katıldıktan Sonra Herhangi Bir Anda Çalışmadan Çıkma Hakkına Sahipsiniz. Bu Çalışmaya Katılmanız İçin Sizden Herhangi Bir Ücret İstenmeyecektir. Çalışmaya Katıldığınız İçin Size Bir Ücret Ödemesi Yapılmayacaktır. Çalışmadan Elde Edilecek Bilgiler Tamamen Araştırma Amacı İle Kullanılacak Olup, Kişisel Bilgileriniz Gizli Tutulacaktır.

Araştırmanın Nedeni: Tez Çalışması

Araştırmanın Öngörülen Süresi: Tez dönemi içerisinde bitirilmesi öngörülmektedir.

Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: 300

Araştırmanın Yapılacağı Yer; Hatay İli/İlçeleri

KATILIMCI BİLDİRİMİ:

Gastronomi Ve Dini İnanç Etkileşimi Üzerinden Mutfak Kültürünün Oluşumu: Hatay İlinden Örnekler (Formation of Cuisine Culture Through Gastronomy and Religious Belief Interaction: Examples From Hatay Province) başlıklı araştırmanın yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Araştırmanın yürütülmesi sırasında bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kâğıdının isteğim halinde bir kopyası tarafıma verilecektir.

Araştırma Yürütücüsünün Adı ve Soyadı Tarih ve İmza: Mehmet TAŞKIN

Katılımcı Adı ve Soyadı Tarih ve İmza:

EK B: ANKET YANIT İSTİSTATLARI

EK B.1: Katılımcıların Anket Sorularına Verdiği Yanıt Dağılımları

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçerim	Asla	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	2	1,5	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	57	42,9	22	27,2	11	12,8
	Daima	73	54,9	58	71,6	75	87,2

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Sebze Türleri Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	4	3,0	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	75	56,4	34	42,0	14	16,3
	Daima	54	40,6	46	56,8	72	83,7

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Et Çeşitleri Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	5	3,8	2	2,5	0	0,0
	Genellikle	76	57,1	29	35,8	13	15,1
	Daima	52	39,1	50	61,7	73	84,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Alışkanlıklarım Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	73	54,9	24	29,6	15	17,4
	Daima	60	45,1	57	70,4	71	82,6

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime İnançlarım Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	2	1,5	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	48	36,1	19	23,5	18	20,9
	Daima	83	62,4	61	75,3	68	79,1

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Ailevi Gelenekler Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	3	2,3	1	1,2	0	0,0
	Bazen	4	3,0	0	0,0	1	1,2
	Genellikle	72	54,1	35	43,2	21	24,4
	Daima	54	40,6	45	55,6	64	74,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Başkalarının Tavsiyeleri Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	13	9,8	6	7,4	1	1,2
	Genellikle	86	64,7	46	56,8	22	25,6
	Daima	34	25,6	29	35,8	63	73,3

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yemek Seçimime Yaşadığım Şehir Etki Eder	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0%
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Bazen	4	3,0	3	3,7	2	2,3
	Genellikle	81	60,9	41	50,6	24	27,9
	Daima	47	35,3	37	45,7	60	69,8

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Ailemde Özel Gün Ve Gecelere Has Sofralar Kurulur	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	9	6,8	2	2,5	1	1,2
	Genellikle	66	49,6	38	46,9	19	22,1
	Daima	58	43,6	41	50,6	66	76,7

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Ailemde Dini Bayramlara Has Sofralar Kurulur	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	1	1,2
	Bazen	11	8,3	1	1,2	1	1,2
	Genellikle	76	57,1	38	46,9	17	19,8
	Daima	46	34,6	42	51,9	67	77,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Özel Günlerde Komşularına Geleneksel Ürünler İkrâm Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	4	3,0	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	71	53,4	28	34,6	24	27,9
	Daima	58	43,6	52	64,2	62	72,1

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Evde Yapılan Yemeklerde Varsa Uyguladığım Perhize Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	5	3,8	3	3,7	1	1,2
	Genellikle	70	52,6	21	25,9	15	17,4
	Daima	58	43,6	57	70,4	70	81,4

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Evde Yapılan Yemeklerde Alışkanlıklarına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	3	3,7	0	0,0
	Genellikle	54	40,6	18	22,2	15	17,4
	Daima	78	58,6	60	74,1	71	82,6

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Evde Yapılan Yemeklerde Maddi Gücümün Elverişliliğine Dikkat Ederim	Asla	0	0,0%	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	3	2,3	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	47	35,3	20	24,7	16	18,6
	Daima	83	62,4	60	74,1	70	81,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Evde Yapılan Yemeklerde İnançlarına Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	2	1,5	0	0,0	0	0,0
	Bazen	3	2,3	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	54	40,6	22	27,2	16	18,6
	Daima	74	55,6	58	71,6	70	81,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Dışarıdan Yediğim Yemeklerde Alışkanlıklarına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	51	38,3	24	29,6	21	24,4
	Daima	81	60,9	57	70,4	65	75,6

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Dışarıda Yediğim Yemeklerde İnançlarıma Uygun Yapılmış Olmasına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	2	1,5	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	45	33,8	13	16,0	21	24,4
	Daima	85	63,9	68	84,0	65	75,6

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Restoran Seçimime Etki Eden Kriterlerim Vardır	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	63	47,4	24	29,6	19	22,1
	Daima	69	51,9	57	70,4	67	77,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Restoranlarda Yemeği Kimin Yaptığına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	4	3,0	0	0,0	1	1,2
	Genellikle	62	46,6	23	28,4	16	18,6
	Daima	67	50,4	58	71,6	69	80,2

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yediğim Yemeği Dini Hassasiyetlerimizi Bilen Bir Aşçının Yapmasına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	5	3,8	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	58	43,6	18	22,2	9	10,5
	Daima	70	52,6	62	76,5	77	89,5

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yediğim Yemeği Aynı İnanca Sahip Olduğum Birinin Yapmasına Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	3	3,7	0	0,0
	Genellikle	71	53,4	21	25,9	10	11,6
	Daima	61	45,9	57	70,4	76	88,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Beslenme Alışkanlıklarım Popüler Kültürden Etkilenir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	3	2,3	0	0,0	0	0,0
	Bazen	15	11,3	3	3,7	0	0,0
	Genellikle	64	48,1	36	44,4	17	19,8
	Daima	51	38,3	42	51,9	69	80,2

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Beslenme Alışkanlıklarım Yaşadığım Bölgeden Etkilenir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	70	52,6	23	28,4	10	11,6
	Daima	62	46,6	57	70,4	76	88,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Besleme Alışkanlıklarım Eşimden Etkilenir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	66	49,6	19	23,5	12	14,0
	Daima	66	49,6	62	76,5	74	86,0

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Beslenme Alışkanlıklarım Dostlarımdan Etkilenir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	3	2,3	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	48	36,1	10	12,3	7	8,1
	Daima	82	61,7	70	86,4	79	91,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Beslenme Alışkanlıklarım Komşularımdan Etkilenir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	3	2,3	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	71	53,4	20	24,7	11	12,8
	Daima	59	44,4	60	74,1	75	87,2

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Beslenme Alışkanlıklarımı Eğitim Düzeyim Etkiler	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	13	9,8	1	1,2	2	2,3
	Genellikle	93	69,9	45	55,6	26	30,2
	Daima	27	20,3	35	43,2	58	67,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlar Yaşar	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	14	10,5	6	7,4	0	0,0
	Genellikle	88	66,2	47	58,0	20	23,3
	Daima	31	23,3	28	34,6	66	76,7

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlar Yaşar	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	12	9,0	2	2,5	0	0,0
	Genellikle	90	67,7	51	63,0	14	16,3
	Daima	31	23,3	28	34,6	72	83,7

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	3	2,3	0	0,0	0	0,0
	Bazen	24	18,0	4	4,9	1	1,2
	Genellikle	87	65,4	55	67,9	29	33,7
	Daima	19	14,3	22	27,2	56	65,1

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanlarla İkram Ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	2	1,5	1	1,2	0	0,0
	Bazen	22	16,5	7	8,6	0	0,0
	Genellikle	92	69,2	49	60,5	32	37,2
	Daima	17	12,8	24	29,6	54	62,8

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı İnanca Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	9	6,8	6	7,4	1	1,2
	Genellikle	96	72,2	42	51,9	20	23,3
	Daima	28	21,1	33	40,7	65	75,6

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla Komşuluk Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	3	2,3	0	0,0	1	1,2
	Bazen	20	15,0	1	1,2	1	1,2
	Genellikle	88	66,2	47	58,0	16	18,6
	Daima	22	16,5	33	40,7	68	79,1

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanlarla İkrâm Ve Yiyecek Alışverişinde Bulunurum.	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	0	0,0	1	1,2
	Bazen	24	18,0	4	4,9	0	0,0
	Genellikle	85	63,9	45	55,6	19	22,1
	Daima	23	17,3	32	39,5	66	76,7

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yaşadığım Bölgede Farklı Etnik Kökene Sahip İnsanların Yaptığı Yemeklerin Reçetesini (Tarifini) Alırım	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	27	20,3	2	2,5	2	2,3
	Genellikle	83	62,4	60	74,1	20	23,3
	Daima	23	17,3	19	23,5	64	74,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Türünden Emin Olduğum Eti Tüketirim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	17	12,8	4	4,9	0	0,0
	Genellikle	87	65,4	52	64,2	21	24,4
	Daima	29	21,8	25	30,9	65	75,6

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Deniz Ürünlerini Tüketirken Seçici Davranırım	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Bazen	10	7,5	2	2,5	0	0,0
	Genellikle	91	68,4	52	64,2	31	36,0
	Daima	32	24,1	27	33,3	55	64,0

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Balık Türlerini Tüketirken Seçici Davranırım	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	2	1,5	0	0,0	0	0,0
	Bazen	14	10,5	4	4,9	0	0,0
	Genellikle	92	69,2	51	63,0	16	18,6
	Daima	25	18,8	26	32,1	70	81,4

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Konaklama İşletmeleri Seçerken Dini İnancıma Uygun Olanları Tercih Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	1	1,2	0	0,0
	Bazen	14	10,5	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	95	71,4	55	67,9	29	33,7
	Daima	23	17,3	25	30,9	57	66,3

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Tatil Planlarımı Dini İnancım Ekseninde Düzenlerim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	3	2,3	0	0,0	0	0,0
	Bazen	23	17,3	0	0,0	0	0,0
	Genellikle	90	67,7	55	67,9	26	30,2
	Daima	17	12,8	26	32,1	60	69,8

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Yeni Lezzetler Denemeye Açığımdır	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	1	1,2	0	0,0
	Bazen	20	15,0	4	4,9	1	1,2
	Genellikle	87	65,4	51	63,0	29	33,7
	Daima	25	18,8	25	30,9	56	65,1

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Bildiğim Reçeteleri (Tarifleri) Üst Kuşaklarımdan Öğrendim	Asla	2	1,5	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	0	0,0	6	7,4	0	0,0
	Bazen	21	15,8	11	13,6	1	1,2
	Genellikle	80	60,2	40	49,4	18	20,9
	Daima	30	22,6	24	29,6	67	77,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Bildiğim Reçetelerin (Tariflerin) Alt Kuşaklara Aktarılmasına Özen Gösteririm	Asla	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	2	1,5	8	9,9	0	0,0
	Bazen	53	39,8	17	21,0	5	5,8
	Genellikle	69	51,9	48	59,5	30	34,9
	Daima	8	6,0	8	9,9	51	59,3

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Alkol Tüketirim	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	5	3,8	0	0,0	0	0,0
	Bazen	28	21,1	8	9,9	0	0,0
	Genellikle	95	71,4	56	69,1	30	34,9
	Daima	5	3,8	17	21,0	56	65,1

EK B.1' in Devamı

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Hazır Ürünlerdeki Dini İbarelere (Helal Gıda, Koşer Vb.) Dikkat Ederim	Asla	0	0,0	0	0,0	1	1,2
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Bazen	29	21,8	8	9,9	0	0,0
	Genellikle	92	69,2	53	65,4	26	30,2
	Daima	11	8,3	20	24,7	59	68,6

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Sofra Düzen Ve Adabımı Dini İnançlarım Etkiler. (Yemek Duası, Sağ Elle Yemek, Sofrada Konuşmamak Vb.)	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Bazen	17	12,8	1	1,2	0	0,0
	Genellikle	96	72,2	58	71,6	25	29,1
	Daima	19	14,3	22	27,2	61	70,9

		İslamiyet		Hristiyan		Yahudilik	
		f	%	f	%	f	%
Dini İnançlar Mutfak Kültürlerini Ve Bölge Turizmini Geliştirir	Asla	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Sadece Özel Günlerde	1	0,8	0	0,0	0	0,0
	Bazen	17	12,8	2	2,5	0	0,0
	Genellikle	92	69,2	48	59,3	31	36,0
	Daima	23	17,3	31	38,3	55	64,0

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet TAŞKIN 1991 yılında Konya’da doğmuştur. 2009 yılında Meram Zeki Özdemir lisesinden, 2014 yılında Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü’nden mezun olmuştur. Yiyecek içecek sektörünün çeşitli pozisyonlarında personel ve yönetici olarak görev almıştır. 2016 yılında öğretmen olarak atandı. Halen Hatay Samandağ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Yiyecek İçecek Hizmetleri Alan öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

VITAE

Mehmet TAŞKIN was born in 1991 in Konya. He graduated from Meram Zeki Özdemir High School in 2009 and from Gaziantep University, Fine Arts Faculty, Department of Gastronomy and Culinary Arts in 2014. He has held various positions in the food and beverage industry as a staff and manager. In 2016 he was appointed as a teacher. He is still working as a food and beverage service teacher in Hatay Samandağ Vocational and Technical Anatolian High School.